Slovenski VESTNIK

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 5 šilingov
mesečna naročnina 20 šilingov
celoletna naročnina 200 šilingov
P. b. b.

LETNIK XXXVII | CELOVEC, PETEK, 15. OKTOBER 1982 | ŠTEV. 41 (2092)

Oktobrski tabor
je tudi letos potrdil svojo upravičenost

Oktobrski tabor, ki zdaj že vrsto let vedno zelo prepričljivo dokazuje svojo upravičenost, je tudi letos pokazal, da je to pot, po kateri bo prej ali slej uspelo zgraditi med obema narodoma v deželi mostove sprave, medsebojnega razumevanja in mirnega sožitja. To niso samo fraze in prazne besede, kakor bi nekateri radi podtikavali tej prireditvi in njenim organizatorjem — prav Oktobrski tabor je od vsega začetka napravil korak stran od verbalnih deklaracij k dejanskemu prakticiranju enakopravnosti, ki je brez dvoma prvi in glavni pogoj za dokončno pomiritev.

Ravno v tem je tudi vsebina taborskega gesla „Za nov oktober": proč od stare, „podedovane" miselnosti, po kateri se mora na Koroškem celotno družbeno življenje odvijati po načelu, da predstavljata koroško prebivalstvo dva dela — vladajoči nemški in obvladani slovenski. V tem je Oktobrski tabor brez dvoma alternativen „tradicionalnim" desetooktobrskim prireditvam, ki slej ko prej potekajo, včasih povsem odkrito in drugič malo manj, v duhu „zmage v nemški noči". Alternativen pa je tudi marsikateremu od tistih dvojezičnih nastopov, ki jih sicer radi navajajo kot dokaz, kako dobro se razvija medsebojno sožitje, pri katerih pa je le prečestokrat slovenski prispevek zaželen in dopuščen le kot folklorna obogatitev ali turistična atrakcija, medtem ko o resničnem enakopravnem sooblikovanju ne more biti govora.

Taborske prireditve pripravljajo in izvajajo pripadniki obeh narodnosti in dvojezičnost na njih ni le samoumevna v besedah, ampak predvsem tudi v razumevanju in po vsebini. Ko so udeleženci v Globasnici po manjših skupinah razpravljali o konkretnih primerih diskriminacije in zapostavljanja, so se dobro razumeli v obeh jezikih (kljub razumljivim jezikovnim oviram, ki pa bi jih lahko uspešno odpravila ustrezna dvojezična vzgoja, kakor jo koroški Slovenci zahtevamo na celotnem narodnostno mešanem ozemlju). Z ugotovitvami, da se diskriminacije ne dogajajo samo v narodnostnem ali jezikovnem oziru, marveč tudi na raznih drugih področjih družbenega dogajanja, pa je bilo poudarjeno, da je tudi manjšinsko vprašanje splošno družbeno vprašanje in ga je zato treba reševati v sklopu skupnih prizadevanj za demokratizacijo družbe.

Na noben način pa manjšinskega vprašanja ne gre reševati tako, kakor so si to zamislile tri v deželnem zboru zastopane stranke v svojem izrazitem protimanjšinskem dogovoru. Zato se je nadaljnje geslo Oktobrskega tabora glasilo „Zoper protimanjsinski pakt treh strank" in sta tudi govornika obeh osrednjih slovenskih organizacij — za ZSO član izvršnega odbora dr. Janko Malle in za NSKS predsednik dr. Matevž Grilc — v svojih kratkih nagovorih opozorila na posledice, ki jih ima takšno nedemokratično zlorabljanje moči in oblasti za vsiljevanje nesprejemljivih diktatov. Dr. Malle je v tej zvezi omenil predsednika koroške ÖVP Knafla, ki je prav za 10. oktober spet zahteval „novo ureditev" manjšinskega šolstva; dejal je, da je to nadaljnje potrdilo, da je protislovenska politika na Koroškem tesno povezana z 10. oktobrom. Zavrnil pa je tudi poziv dr. Valentina Inzka (ki je za 10. oktober v Kleine Zeitung zapisal, da se moramo koroški Slovenci zahvaliti Avstriji za ukrepe, ki so bili narejeni za obstoj manjšine) ter poudaril, da Slovenci zahtevamo izpolnitev člena 7 državne pogodbe, ki je rezultat zmage nam fašizmom, nimamo pa nobenega povoda pokorno zahvaljevati se avstrijskim oblastem.

Pa tudi taborsko geslo „Proti strategiji končne črte" je prireditev potrdila na prepričljiv način. Čeprav to ni bilo politično zborovanje, kjer bi govorniki na dolgo in široko razvijali svoje misli in teze, je tudi letošnji Oktobrski tabor nedvoumno izpovedal težnje in zahteve — po eni strani v smeri izpolnitve člena 7 in s tem uresničitve dejanske enakopravnosti Slovencev, po dru-

(Konec na 8. strani)

7. srečanje
narodnosti sosednjih dežel

V Cindrofu na Gradiščanskem se bodo v času od 24. do 26. oktobra zbrali predstavniki narodnih manjšin iz Avstrije, Italije, Jugoslavije in Madžarske na 7. srečanju narodnosti sosednjih dežel. Od prvega takega srečanja, ki je bilo pred sedmimi leti v Sekiri na Koroškem, so bili podobni posveti potem še v Lendavi, Trstu, Kopru, Železni Kapli in lani v Köszegu na Madžarskem, letos pa bo gostitelj Hrvaško kulturno društvo na Gradiščanskem.

Na podlagi dogovora na lanskem srečanju bodo letos posvetili posebno pozornost manjšinskemu šolstvu in predšolski vzgoji. Poleg tega bodo seveda obravnavali tudi druga vprašanja, ki tarejo narodne manjšine, kot so na primer jezikovna enakopravnost v javnem življenju, v tisku, radiu in televiziji, pa tudi odnosi med manjšinami oziroma manjšinskimi organizacijami ter oblastmi in večinskim narodom.

Napovedujejo, da bo udeležencem srečanja v Cindrofu spregovoril tudi gradiščanski deželni glavar Theodor Kery. Svoje ugotovitve in stališča pa bodo predstavniki narodnosti strnili v posebni resoluciji, ki jo bodo sprejeli na zaključku svojega posveta.

Počastimo padle borce proti fašizmu!

Tudi letos bodo zastopniki Zveze koroških partizanov in drugih organizacij za bližnji Dan mrtvih položili vence na partizanska grobišča širom južne Koroške.

OSREDNJA SPOMINSKA SLOVESNOST

bo letos v petek 29. oktobra ob 16. uri na pokopališču v Borovljah.

Počastimo spomin naših padlih junakov, ki so darovali življenje za svobodo v borbi proti fašizmu!

Zveza koroških partizanov

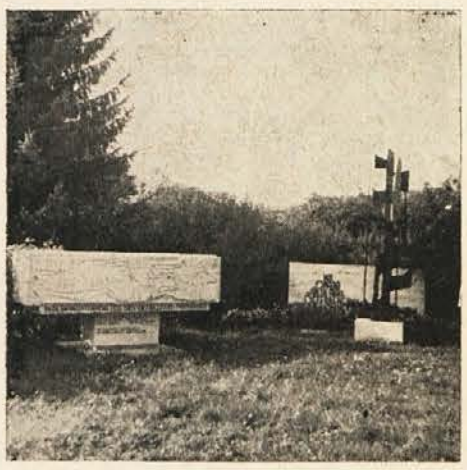

Ocene gospodarskega razvoja v avstrijskem in koroškem merilu

V analizi, ki jo je zdaj objavila OECD (organizacija za gospodarski razvoj evropskih držav), je prikazan razvoj 24 včlanjenih držav v zadnjih dvajsetih letih. Na podlagi teh podatkov ugotavljajo, da je gospodarstvo v omenjenem obdobju doživelo pravo prelomnico, in sicer leta 1973 s tako imenovanim energetskim šokom; od tega leta dalje je države zajela kriza, ki ji tudi še danes ni videti konca.

Za Avstrijo so ugotovitve OECD dosti bolj razveseljive. Kažejo namreč, da se je naša država od 11. mesta v obdobju 1960—1967 povzpela na 6. mesto v obdobju 1967—1973, v letih 1973—1980 pa je zavzela celo 2. mesto.

Naravnost v odkritem nasprotju s temi pozitivnimi ugotovitvami so trditve, ki jih je bilo slišati na tiskovni konferenci, ki so jo te dni imeli predstavniki koroške industrije. Povedali so med drugim, da je med posameznimi panogami zabeležiti tako velike razlike, da bi to lahko imelo za posledico omejitev proizvodnje v nekaterih podjetjih in s tem skrajšanje delovnega časa, ponekod pa morda sploh začasno ustavitev obratovanja in s tem povečanje števila nezaposlenih delavcev.

Pri sedanjih pesimističnih ugotovitvah koroškega gospodarstva je treba spomniti, da so bili isti krogi pred pol letom še dosti bolj optimistični. Po drugi strani pa je Koroška s svojim gospodarskim razvojem že vedno zaostajala za drugimi predeli Avstrije.

PREBERITE

„Nočemo končati v objemu, ki bi nas zadušil"
(misli ob letošnjih oktobrskih prireditvah) 2. stran

Koroško mladje je spet izšlo 3. stran

Dvojezičnost in materinščina 5. stran

Čas vinske trgatve 7. stran

Simpozij „Kein einig Volk von Brüdern" 8. stran

Spet avstrijske bombe v podporo južnim Tirolcem

Južnotirolsko vprašanje očitno spet stopa v središče zanimanja širše javnosti. Predsednik italijanske vlade Spadolini je imel namreč vrsto sestankov z delegacijami posameznih strank in z njimi razpravljal o vladnem osnutku ukrepov, s katerimi naj bi Italija izpolnila še zadnje odprte točke tako imenovanega „paketa". Predstavniki strank so se o tem predlogu baje izrekli pozitivno in s strani vlade je bilo objavljeno, da je na sestankih prišla do izraza soglasna želja po čimprejšnji odpravi preostalih nerešenih vprašanj, „da bi zagotovili uravnovešene pravice obeh etničnih skupin".

V okviru teh posvetov je Spadolini tri ure razgovarjal tudi s predsednikom južnotirolske ljudske stranke deželnim glavarjem Magnagom. Po razgovoru je Magnago izjavil, da je bilo v nekaterih točkah doseženo soglasje, za obravnavanje ostalih točk pa je bil za 28. oktober predviden nadaljnji sestanek.

Novi in morda celo odločilni pristop k obravnavanju južnotirolskega vprašanja pa se je spet odvijal pred ozadjem, ki je ravno za to vprašanje že skoraj značilno: tudi tokrat so kot „uvod" v pogovore na Južnem Tirolskem eksplodirale bombe. Policija na podlagi najdenih sledi sumi, da je bilo pri atentatih, ki so povzročili večjo materialno škodo, uporabljeno razstrelivo avstrijskega izvora. Zadeva dokončno še ni raziskana in trenutno še ni zanesljivo znano, kdo je bil izvajalec in kdo naredbodajalec — eno je vendar jasno: ne bi bilo prvič, da bi se v podporo južnim Tirolcem razletele avstrijske bombe.

Avstrija pa je svoji manjšini nudila ustrezno podporo tudi po politični in diplomatski poti. Kakor smo poročali že v zadnji številki, je zunanji minister Pahr v svojem govoru pred Združenimi narodi zelo jasno opozoril na nerešena vprašanja Južne Tirolske ter odločno izrazil pričakovanje avstrijske vlade, da bo Italija čimprej izpolnila svoje tozadevne obveznosti (nismo pa doslej slišali, da bi to priložnost izkoristil tudi predstavnik Jugoslavije za prav tako jasno in odločno opozorilo na neizpolnjene obveznosti Avstrije, ki so ji z državno pogodbo naložene glede slovenske in hrvaške narodne skupnosti).

Tudi Avstrija še močno zamuja v izpolnjevanju svojih narodnopravnih obveznosti. Še več: niti ni pripravljena, da bi se pogovarjala s prizadetimi manjšinami. Zvezni kancler se dela užaljenega in čaka, da bo dozorela „koroška klima"; v koroškem ozračju pa deželni glavar menda ne more razumeti zahtev Slovencev, niti ne najde časa za pogovor.

V dneh, ko na vseh koncih in krajih slišimo in beremo sladke besede o spravi in sožitju, se še posebno jasno pokaže negativni značaj dejanskega odnosa uradne Koroške in Avstrije do manjšinskega vprašanja. Ob primerjavi s skrbjo in podporo, ki jo namenja Avstrija svoji manjšini v Italiji, pa je za njen odnos znotraj lastnih meja upravičena ugotovitev, da je taka manjšinska politika dvolična, da je to politika dvojnih meril, ki državi in njenim odgovornim predstavnikom nikakor ne more biti v ponos in čast.

Namesto glose

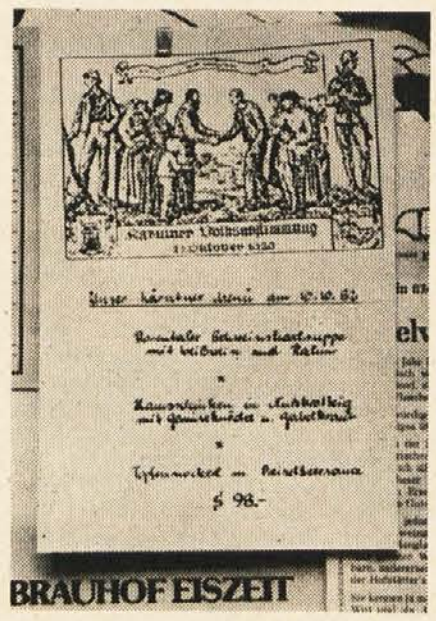

Kakšne cvetke poganja desetooktobrska histerija na Koroškem, nam kaže zgornji „plebiscitni" jedilni list, ki vabi na kosilo v pristnem domovini zvestem duhu in okusu.

MISLI OB LETOŠNJIH OKTOBRSKIH PRIREDITVAH:

„Nočemo končati v objemu, ki bi nas zadušil"

Ne samo srečanje starih bojevnikov na Ulrichsbergu kot „tradicionalni" uvod, marveč tudi ostale desetooktobrske prireditve so spet zelo jasno pokazale, da se pri celotnem hrupu okoli obletnice plebiscita v bistvu ni ničesar spremenilo. Spet so nastopili stari govorniki in spet je bilo slišati znane izpovedi, ki se v eni ali drugi obliki pač vedno končajo v hujskaški opredelitvi, da si stojita nasproti dva tabora: na eni strani velika večina „domovini zvestih Koroščev" in na drugi strani „izginjajoča manjšina" Slovencev in levičarjev, pač tistih sovražnih elementov, ki so v zgodovini ogrožali in še danes ogrožajo domovino.

Posodobljene so bile te izpovedi samo toliko, da jim je bila kot refren dodana še izjava o mirnem sožitju. In sicer ne samo na uradni spominski slovesnosti na celovškem pokopališču, kjer je deželni glavar Wagner dejal, da Nemcem ne more biti do tega, da bi Slovence asimilirali, temveč jih hočejo integrirati. Tudi drugi govorniki na raznih shodih ter avtorji „prazničnih" člankov v tisku so govorili o dialogu, o medsebojnem sporazumevanju in o sožitju. Celo taki, kot so Valentin Einspieler, Josef Feldner in njima podobni, so imeli take besede na jeziku — le iz takih ust se take besede pač slišijo precej drugače.

To je tudi povsem razumljivo, saj te ljudi in njihove izjave poznamo že dolgo časa in zato tudi vemo, kako so mišljene. Na primer Einspielerjeva zahteva po „koroškem dialogu", ki pa bi moral — kakor je zabičal predsednik abwehrkämpferjev — potekati „na realistični podlagi", namreč na podlagi preštevanja iz leta 1976 in na samoodločbi (ali se Einspieler nič ne boji, da bi morala biti slovenska stran pri takem dialogu bolj dunajska kot koroška, ko pa so leta 1976 na Dunaju našteli dosti več Slovencev kot na Koroškem in je bilo takratno štetje v resnici le farsa, naj bo to komu prav ali ne).

Sicer pa je bilo na teh prireditvah tudi že kar nedvoumno povedano, kam bo usmerjen naslednji napad nemških nacionalistov — proti zadnjim ostankom dvojezičnega šolstva. Na jeziku imajo torej lepe besede o spravi in sožitju, v dejanjih pa se zaletavajo proti skupni vzgoji otrok in hočejo uničiti še zadnjo možnost medsebojnega spoznavanja in razumevanja ter ustoličiti politiko rasne segregacije in apartheida.

Proti geto-šolam se je izrekel tudi deželni glavar Wagner, ki pa je na jesenskem posvetu socialističnih deželnih politikov obenem napadel slovenski tisk, češ da se poslužuje „trdega jezika". Mislimo, da govorica sploh ne more biti pretrda, če gre za opozarjanje na krivice, na nerešena vprašanja, na neizpolnjene obveznosti. In ta opozorila, ki so v manjšinskem vprašanju žal slej ko prej nujno potrebna, razumemo tudi v smislu Wagnerjevih besed na oktobrski slovesnosti na celovškem pokopališču, kjer je dejal, da mir, ki trenutno vlada, nikakor ne pomeni, da bi zaprli usta nekomu, ki z obstoječimi razmerami ni zadovoljen. Predvsem pa bi deželnega glavarja, ki menda ne more razumeti zahtev s slovenske strani, radi pomirili, da zahteve koroških Slovencev in njihovih organizacij v ničemer ne presegajo okvira, ki je določen po črki in duhu člena 7 avstrijske državne pogodbe.

Člen 7, ki je podlaga vseh naših zahtev, nam ne zagotavlja nobenih privilegijev, pač pa nam jamči pogoje, v katerih naj bi manjšina živela in se razvijala povsem enakopravno z narodom-sosedom. Ravno taka dejanska enakopravnost pa je tudi osnovni pogoj za iskren dialog in mirno sožitje — kajti sprava bo tako dolgo le „neresničen mir" (kakor povsem pravilno ugotavlja v zadnji številki Koroškega mladja asistent na celovški univerzi Wolfgang Holzinger), dokler ne bodo odpravljeni vzroki za obstoječa nasprotja, se pravi, dokler bo vse zgrajeno na starih krivičnih razmerah, kot so gospodarsko izkoriščanje, pravno zapostavljanje in politično zatiranje. Ali z drugimi besedami: dokler bo v narodnostni politiki prevladovalo „podedovano" načelo, da je in mora ostati na eni strani vladajoči (nemški) element in na drugi strani obvladani slovenski, tako dolgo pač besede o spravi in sožitju ne bodo verodostojne, ker bo v takih pogojih tudi integracija prej ali slej vodila v asimilacijo.

V tej luči je treba videti tudi najrazličnejše tozadevne pobude in predloge iz najnovejšega časa, ki so morda res dobro mišljeni, toda v trenutnih razmerah še neuresničljivi. Kako je že bilo ugotovljeno na „okrogli mizi", ki so jo priredili prejšnji teden sodelavci ljubljanskega Dela s predstavniki obeh slovenskih osrednjih organizacij: Nočemo končati v objemu, ki bi nas zadušil.

rj.

Tudi predčasne volitve problemov ne bi rešile

Tako se glasi ena izmed izpovedi, ki jih je zbral Gallupov institut z anketo, ki jo je prejšnji teden izvedel v zvezi z zahtevo ÖVP (in posredno tudi FPÖ) po razpisu predčasnih volitev v Avstriji.

Do zahteve, naj bi bile državnozborske volitve že letos 12. decembra in ne šele 24. aprila 1983, kakor je napovedala SPÖ, se je ÖVP stopnjevala v svoji brezmoči, ko so socialisti proti združeni opoziciji s svojo večino sklenili zakonsko določilo, po katerem bodo morale stranke v bodoče javno povedati, od kje dobivajo denarno podporo za svoje delovanje. In poleg tega je SPÖ zavrnila tudi pomisleke obeh opozicijskih strank glede konferenčnega centra na Dunaju, kar je ÖVP-jevske stratege očitno spravilo povsem iz ravnotežja.

V tem razpoloženju se je torej ÖVP odločila za tvegan korak naprej ter je vladno SPÖ pozvala, naj prizna polom svoje politike ter prepusti odločitev volilcem. Toda njena zahteva se je izkazala kot pravi „salto mortale" — že omenjeno povpraševanje je privedlo do rezultatov, ki za ljudsko stranko prav nič niso razveseljivi oziroma obetajoči. V javnosti ÖVP ni prodrla niti z argumentacijo, da bi razpis predčasnih volitev skrajšal volilni boj in bi s tem pridobili časa za reševanje perečih problemov. Predvsem pa je anketa pokazala, da ÖVP tudi pri prihodnjih volitvah nima pričakovati zaželjenega uspeha.

Izsledki ankete so v glavnem naslednji: 45 % vprašancev se je odločno izreklo proti volitvam še pred božičem; le 24 % je tozadevni predlog ÖVP „zelo" pozdravilo in nadaljnjih 26 % jih je sicer za, vendar brez pravega navdušenja. Odklonilno stališče razumljivo prevladuje v vrstah pristašev SPÖ, kjer sta dobri dve tretjini proti predčasnim volitvam; toda tudi med volilci ÖVP je ena tretjina zavzela negativno stališče. Skoraj polovica vprašanih je mnenja, da bo tudi pri prihodnjih volitvah ena izmed strank dobila absolutno večino; med temi jih je 93 % prepričanih, da bo spet socialistična stranka in le 7 % prerokuje tako zmago ljudski stranki; pri tem pa je značilno, da celo med pristaši ÖVP kar 77 % napoveduje zmago SPÖ, tako da je le vsaki peti privrženec ÖVP prepričan o uspehu svoje stranke. In končno je bilo 58 % anektirancev mnenja, da predčasne volitve perečih problemov (zlasti na gospodarskem področju) ne bodo rešile, kar pomeni, da je ÖVP s svojimi argumenti po mnenju ljudstva na precej šibkih nogah.

Na mnenje in odločitve navadnega človeka pa pri tem brez dvoma najbolj vpliva dejstvo, da je ÖVP v dosedanjih 12 letih opozicije sicer že veliko kritizirala, toda še zelo malo povedala, kako bi vprašanja bolje reševala ona sama, če bi bila spet na oblasti.

Delegacija Novega Sada v Celovcu

Na dvodnevnem delovnem obisku se je v torek in sredo tega tedna v Celovcu mudila petčlanska delegacija mesta Novi Sad. Vodila jo je podpredsednica novosadske mestne skupščine Vera Banić-Carić, v njej pa so bili še predstavniki mestnega komiteja za družbene dejavnosti in strokovnjaki za zaščito starih mestnih jeder. S predstavniki Celovca so se gostje iz Novega Sada pogovarjali o nadaljnjem sodelovanju, pri čemer so bili v ospredju novosadski kulturni dnevi v Celovcu, ki bodo predvidoma aprila prihodnjega leta, in načrtovanje mestnih površin. Goste iz Novega Sada so v torek zvečer sprejeli tudi predstavniki Zveze slovenskih organizacij na Koroškem in Narodnega sveta koroških Slovencev, v okviru tega informativnega sestanka pa je Slovenski atletski klub gostom predal listino, s katero se je zahvalil za možnosti priprav na tekoče nogometno prvenstvo.

PRED 10 LETI: ESKALACIJA NEMŠKEGA ŠOVINIZMA (5)

Demokrati zavračajo šovinizem in podpirajo zahteve manjšine

V masovni histeriji jeseni l. 1972 se naj bi zadušilo samozavestnejše nastopanje koroških Slovencev, vendar je prišlo do nasprotnega pojava. Avstrijska in širša evropska javnost je postala pozorna na pojav koroškega šovinizma in rasle so simpatije z bojem koroških Slovencev. Številne organizacije in posamezniki so ogorčeno nastopili proti obstoječi manjšinski politiki na Koroškem ter v številnih resolucijah, pismih in časopisnih člankih ožigosali koroške razmere, ki so jih razumeli tudi kot merilo splošne demokratičnosti koroške družbe. Koroški in avstrijski politiki niso morali odgovarjati samo na ogorčeni protest matičnega naroda in vse slovenske javnosti temveč tudi na protest demokratičnih sil znotraj Avstrije.

Najvidnejši in organizirani izraz podpore slovenske narodnosti na Koroškem so bili prav gotovo solidarnostni komiteji za pravice manjšin, ki so se začeli razvijati v letu po „ortstafelsturmu". Prva velika akcija celovškega komiteja je bila mogočna demonstracija na predvečer državnega praznika leta 1973. Tudi na Dunaju, Gradcu, Salzburgu in Innsbrucku je prišlo do ustanovitve podobnih komitejev, ki so delovali predvsem za preprečitev štetja posebne vrste leta 1976. Uspešen bojkot štetja 14. novembra 1976, ne samo na južnem Koroškem, temveč tudi v drugih zveznih deželah (na Dunaju je bilo pri tem preštevanju nad 4000 Slovencev) je bil najvidnejši izraz tega solidarnostnega gibanja vseh demokratičnih sil.

V Koledarju Slovenske prosvetne zveze 1979 je Valentin Sima v članku o solidarnostnem gibanju napisal med drugim sledeče: „Pred preštevanjem se je bila pokazala izredna širina odklanjanja protimanjšinske politike. Segala je daleč v liberalne kroge. To se kaže npr. tudi v velikem številu člankov v raznih časopisih, ki so odklanjali preštevanje, tako v dijaškem listu neke dunajske srednje šole, v raznih študentskih listih, da o Kurierju ipd. sploh ne govorimo. Centralni odbor ÖH, reprezentant vseh avstrijskih študentov, je odklonil preštevanje. Kljub širini in globini gibanja v to smer, v smer srednjih slojev, predvsem slojev inteligence, pa je bilo čutiti velike pomanjkljivosti gibanja v drugo smer. Sindikati so v tem vprašanju stali popolnoma za vlado oziroma so bili nevtralizirani, da ni bilo v njih nikakršnega organiziranega odpora proti šovinističnim ukrepom, če izvzamemo poziv „Gewerkschaftliche Arbeitsgemeinschaft Kritische Universität" proti preštevanju. Koroški sindikat se je celo direktno postavil za vladne ukrepe. To je bila ena največjih slabosti gibanja."

Fazi široke mobilizacije po preštevanju je sledila nova diferenciacija in pregrupacija sil. Mnogi sploh niso računali, da bo vlada ubrala po preštevanju pot nadaljnjega zoževanja manjšinskih pravic, to in druge politične razlike so privedle do spremembe solidarnostnega gibanja, ki se je v teh letih izražala v številnih demonstrativnih akcijah.

Sadovi tega solidarnostnega gibanja se nedvomno danes zrcalijo med drugim v raznih vsakodnevnih aktih solidarizacije, v raznih simpozijih in seminarjih, ki so svoje prispevali, da so se počasi začeli le podirati razni trdovratni predsodki.

Tudi v zadnjih mesecih so se ob raznih konkretnih primerih diskriminacije, kot je bil to velikovški in žitrajski primer oglasili številni demokratično misleči Avstrijci in kritizirali nadaljevanje protimanjšinske politike na Koroškem ter podprli naša prizadevanja za dosego enakopravnosti. To nam je opozorilo, da bomo dobili podporo v našem demokratičnem boju le, če se ne bomo pustili omamiti z lepimi besedami ter v vsakodnevnem življenju zathevali to kar nam pristoja.

Deseti kongres slov. sindikatov

V ljubljanskem Cankarjevem domu je v prvi polovici tega tedna zasedal jubilejni 10. kongres Zveze sindikatov Slovenije. Na njem je sodelovalo blizu 800 delegatov, ki so zastopali več kot 800.000 delavcev iz cele Slovenije; kongresno delo pa je spremljalo tudi veliko število gostov, med katerimi so bili poleg vodilnih predstavnikov družbenopolitičnega življenja Slovenije še predstavniki republiških in pokrajinskih sindikalnih organizacij iz ostale Jugoslavije, zastopniki sindikalnih organizacij Koroške in Štajerske, Furlanije-Julijske krajine, Železne županije in drugih dežel, pa tudi predstavniki zamejskih Slovencev iz Avstrije in Italije.

Kongres je potekal v času, ko je čutiti nenehno zaostrovanje gospodarskega položaja. Zato je razumljivo, da so delegati slovenskega delavstva z vso resnostjo in prizadevnostjo obravnavali trenutni položaj ter s čutom odgovornosti oblikovali sklepe in naloge, ki jim bodo morali v prihodnjem obdobju posvetiti vse sile. Tako letošnji kongres brez dvoma pomeni važen dogovor slovenskih delavcev o ukrepih, ki naj bi pripomogli k izboljšanju gospodarskega in s tem tudi splošnega družbenega položaja.

Sejemsko dogajanje prihodnje leto v Celovcu

Vodstvo sejemskih prireditev v Celovcu je že izdelalo načrt za prihodnje leto in določilo termine, po katerih se bo odvijalo sejemsko dogajanje.

Na celovškem razstavišču bodo tudi v letu 1983 prirejeni trije zdaj že tradicionalni sejmi: v času od 19. do 24. marca bo potekal 15. strokovni sejem gastronomije in turizma „GAST 83"; od 21. do 24. aprila 1983 bo sledil 8. strokovni sejem za prosti čas, hobby in potovanja „DOPUST 83"; v avgustu — od 12. do 21. avgusta 1983 — pa bo osrednja sejemska prireditev Celovški sejem, v katerega bo spet vključen tradicionalni Lesni sejem, ki bo trajal od 12. do 17. avgusta.

Zanimanje za sejemske prireditve v Celovcu je menda slej ko prej veliko. Pri tem igra važno vlogo tudi funkcija teh prireditev pri navezovanju in utrjevanju gospodarskih stikov s sosednjimi deželami. Ta uspešni razvoj je razveseljiv toliko bolj, ker drugod že tožijo o težavah, s katerimi se morajo spoprijemati sejemske prireditve. Za kakih 10.000 obiskovalcev manj v primerjavi z lanskim letom so menda zabeležili tudi na jesenskem graškem sejmu, ki je bil zaključen minulo nedeljo.

Morala politikov razburja duhove

Medtem ko je v koroški javnosti trenutno precej govora o tem, kako potratno baje ravnajo z denarji pri družbi dravskih elektrarn (ÖDK), ima Gradiščanska precej drugačne probleme. Najprej so bili v ospredju zanimanja (in so pri zadnjih volitvah tudi imeli posledice) škandali ÖVP-jevskih funkcionarjev predvsem v stanovanjskem zadružništvu. Sedaj pa so dvomljivo vodilno mesto pri tem ogledalu čednosti prevzeli SPÖ-jevski politiki, katerih morala oziroma nemorala močno razburja gradiščanske duhove.

Če je resnična samo polovica vsega tistega, kar se v zadnjem času piše o navadah in razmerah vodilnih socialistov na Gradiščanskem, potem so res neizbežne konsekvence, ki sta jih za ta primer napovedala vicekancler Sinowatz in deželni tajnik stranke Stix. Poročila segajo namreč od trditev, da gradiščanski socialistični voditelji naravnost po knežje zapravljajo denarje iz javnih sredstev, pa vse do očitkov, ki se nanašajo celo na spolne zlorabe in nasilstva.

Sicer pa se v političnem življenju pogosto dogaja, da se vodilni ljudje konec konca le „izmažejo" — zaradi lepšega videza zapustijo svoj položaj, da se kmalu zatem spet pojavijo na drugem, morda celo še višjem.

Srečanje kulturnikov v prostoru Alpe-Jadran

Sodelovanje med deželami v prostoru Alpe-Jadran se vidno širi in dobiva čedalje konkretnejše oblike. V tem okviru so se prejšnji teden zbrali v Benetkah kulturniki, predvsem književniki in literarni zgodovinarji, ki so v štiridnevnih razpravah skušali ovrednotiti odnose in medsebojne kulturne vplive med deželami ter sprejeti smernice, po katerih naj bi se na izkušnjah preteklosti utrjevalo nadaljnje sodelovanje.

Na beneškem srečanju je bilo govora tudi o narodnih manjšinah in njihovem kulturnem oziroma književnem uveljavljanju. Pri tem so ugotovili, da so lingvisti v preteklosti posvečali jezikovnim vprašanjem manjšin dokaj pozornosti, vendar pa to še zdaleka ni dovolj, kajti pri tem gre v prvi vrsti za sociološki problem, ker se govorne značilnosti prebivalstva zlasti družbeno opredeljujejo. Zato bo treba jezikovna vprašanja preučevati tudi s tega vidika in iskati poti k zaščiti jezikovnih skupnosti, je bilo poudarjeno. Eden izmed udeležencev se je v tej zvezi zavzel za to, da bi morale pravne možnosti za zaščitne norme najti krajevne oblasti, ker izkušnje kažejo, da kažejo centralne oblasti v posameznih državah navadno vse premalo zanimanja in razumevanja za potrebe manjšin.

Bogat kulturni spored Oktobrskega tabora 1982

Organizatorji Oktobrskega tabora 1982 so si na jasnem, da so na pragu reforme te solidarnostne prireditve v podporo boju koroških Slovencev za dosego narodnostnih pravic, zajamčenih v členu 7 državne pogodbe. Toda o političnem pomenu te prireditve je govora na

drugem mestu, tu pa bo tekla beseda o kulturnem sporedu letošnjega Oktobrskega tabora.

Tu se najprej vsiljuje primerjava z lansko prireditvijo na Radišah, ki je v očeh publike pomenila pozitiven prehod od celodnevne k strnjeni obliki odvijanja kulturnega sporeda. Tudi v dvorani pri Šoštarju v Globasnici je bilo slično, vendar je bil spored za mladino že v popoldanskih urah, kar je bilo po svoje pravilno. Gledališka skupina „KIKERIKI" iz Celovca in lutkovna skupina „odra mladje" sta s svojim nastopom povsem zadovoljila mlade gledalce in jih animirala tudi k sodelovanju. Poleg otrok, ki so se prijetno zabavali, so brez dvoma uživali tudi starši, soj so videli s kakšnimi preprostimi, a učinkovitimi igralskimi prijemi – tu predvsem mislimo na skupino „KIKERIKI" – je možno oblikovati gledališko predstavo.

Čeprav je večerni spored Oktobrskega tabora bil nastavljen na 19. uro, je v resnici bil nadaljevanje popoldanskega, ko je bil na vrsti nastop glasbenih ansamblov „AUSSER ATEM" z Dunaja in „OTROCI SOCIALIZMA" iz Ljubljane, ki sta poskrbela za prehod k naslednji točki „Worshopa" – razpravi občinstva na temo „Tvoje prve preizkušnje z diskriminacijo". Publika v tem času sicer ni bila mnogoštevilna, zato pa je razprava ob omizjih potekala prizadevno, kar se je izkazalo potem, ko so nekateri udeleženci avditoriju večerne prireditve poročali o njihovih izsledkih. Prav tu je prišlo do izraza, kako globoke so korenine napačnega tolmačenja enakopravnosti, zlasti na področju komunikacije med obema narodoma v deželi, ki takoj, čim je prisoten pripadnik nemško govorečega dela prebivalstva, postane enojezična – nemška, kar marsikdo že jemlje za samoumevno in pri tem v podzavesti pozabi na diskriminacijo, ki jo naš človek občuti v vsakdanjem življenju. To je seveda le eden od številnih primerov, ki so jih obravnavali.

Glavni del kulturnega sporeda Oktobrskega tabora se je odvijal na večerni prireditvi. Tako se je v soboto na odru Šoštarjeve dvorane zvrstilo precej ansamblov, ki so predstavljali tako zborovsko, inštrumentalno in jazz glasbo kakor tudi partizanske pesmi in pesmi satirične vsebine. Tako smo med nastopajočimi, ki jih je predstavljal Peter Wieser, videli in slišali moški pevski zbor KPD iz Globasnice, ki ga vodi Mihej Sadjak, moški pevski zbor SPD „Trta" iz Žitare vasi, ki ga vodi Jozej Starc, nadalje so sodelovali še jazz ansambel EMIL u. Co., južnotirolski ansambel ZOT, pevsko-inštrumentalna skupina ZSM iz Celovca, ki jo vodi Danica Urošič, duo Firlefranz u. Dilletanz iz Celovca in nenazadnje še igralec Joschi Hanak (ki je že popoldne nastopal z igralsko skupino KIKERIKI) in je občinstvu prebral odlomek iz nemškega prevoda Prežihovega dela „Požganica" v katerem avtor obravnava dogodke v letih 1918–1920. Kot že zapisano, je dr. Robert Saxer obrazložil tudi izsledke razprave o izkušnjah o diskriminaciji, o katerih so potem poročali udeleženci le-te. Razen tega pa sta na prireditvi spregovorila tudi predstavnika ZSO in NSKS.

Iz nakazanega je razvidno, da je dejansko šlo za bogat in pester kulturno politični spored. Če za domače skupine, zlasti za pevske zbore lahko rečemo, da poznamo njihovo kakovost, potem moramo tu posebej omeniti ansambel EMIL u. Co., ki je s svojo jazz glasbo predstavljal pravo inovacijo na našem glasbenem področju in še navdušil z izredno kvaliteto igranja. Pravo presenečenje je bila tudi pevka tega ansambla, Ali Gaggl z njenim čudovito zvonkim glasom. Tudi ostali ansambli seveda zaslužijo vse priznanje, zlasti FIRLEFRANZ u. DILLETANZ z duhovitimi satiričnimi pesmimi na račun „domovinskozvestih" pojavov v naši deželi. Partizanska pesem skupine ZSM pa je brez dvoma bila odraz naše borbenosti, medtem ko je za močan zaključek sporeda poskrbel ansambel ZOTT s svojo impresivno glasbo.

Tako je tudi kulturni spored letošnjega Oktobrskega tabora pri-

speval k uspešnemu poteku te prireditve, ki je bila močan izraz solidarnosti s koroškimi Slovenci v njihovem boju proti diskriminaciji.

Ob tej priložnosti je treba še zapisati, da je v petek 8. oktobra bila na celovški univerzi tudi prireditev, mišljena kot prispevek k letošnjemu Oktobrskemu taboru. Pri sporedu le-te so sodelovali nekateri ansambli, ki so nastopali tudi v Globasnici.

Pesmi L. Kupper na sporedu RTV Ljubljana

Radio televizija Ljubljana ima znano in priljubljeno oddajo „Pedenjžep" in bo prihodnji **četrtek 21. oktobra 1982 ob 17.05 uri** s podnaslovom „Pojmo s ptički", namenjena otrokom in mladini na Koroškem.

Pedenjped je ime lutki, ki jo po „izumitelju" Niku Grafenauerju in „upodobitelju" Marjanu Mančku oživlja Nace Simončič. In temu Pedenjpedu se vsakič posreči izvrtati kakšno novo zanimivost zase in za otroke pri televizorjih. Tokrat je dedek v tistem najmanjšem žepu, pedenjžepu, našel šopek pesmic, ki jih je napisala – od besedil do melodije – naša rojakinja, Lenčka Kupper. Pesmice so se našim otrokom priljubile, radi jih pojo in tudi najmlajši v matični domovini jim bodo gotovo radi prisluhnili.

Poleg avtorice Lenčke Kupper, ki vodi skupino otrok društva Naš otrok v Celovcu, v oddaji sodelujejo še mladinski pevski zbor slovenske gimnazije pod vodstvom prof. Joška Kovačiča, otroški pevski zbor iz Škocijana pod vodstvom Helge Mlinar in mladinska skupina iz Šentlipša, ki jo vodi Pepca Weiss.

Oddajo je zrežirala Metka Leskovšek, urednica pa je Jasna Novak.

Prireditve v Cankarjevem domu v Ljubljani

Petek 15. oktobra ob 20. uri
Razseljena oseba — premiera novega slovenskega filma — srednja dvorana

Sobota 16. oktobra ob 19.30 uri
Tajlandski nacionalni kraljevi balet — srednja dvorana

Torek 19. oktobra ob 19.30 uri
Hans Haselböck, orgelski koncert znanega dunajskega organista — velika dvorana

Petek 22. oktobra ob 19.30 uri
Komorni orkester Bolšoj teatra iz Moskve — velika dvorana

Torek 26. oktobra ob 19.30 uri
Praški madrigalisti — srednja dvorana. S koncertom Praških madrigalistov pričenjajo redni zborovski abonma v CD

Četrtek 28. oktobra ob 19.30 uri
Ko so cvetele buče — zmagovalna predstava s Festivala mono drame Zemun '82 — v okviru „Borštnikovega srečanja" — okrogla dvorana

Vse podrobne informacije lahko dobite po telefonu 03 061 222 815 (blagajna Cankarjevega doma).

MED NOVIMI REVIJAMI:

Koroško mladje 47

Z malenkostno zamudo smo dobili v roke novo številko Koroškega mladja, zato pa tudi bogatejšo po obsegu in vsebini. Urednikom je, kot kaže, uspelo (po znani krizi) ujeti normalen ritem izhajanja te pomembne slovenske revije za literaturo, družbena vprašanja in umetnost na Koroškem. Čeprav revijo urejajo in izdajajo slovenski kulturniki, je le-ta odprta tudi umetnosti večinskega naroda na Koroškem in preko te dežele. Tokrat Mladje svojim bralcem predstavlja pesnika Ingrama Hartingerja iz Salzburga; njegove pesmi je v slovenščino prevedel Janko Messner. Slednji predstavlja oz. recenzira tudi roman Andrea Weckmanna „Wie die Würfel fallen". Nadalje v Mladju sodeluje še Ernst Borneman in Wolfgang Holzinger. Prispevek prvega o „Seksualni morali v spremembi časa" je preveden v slovenščino, medtem ko je referat drugega „Ohnmacht als Kalkül", natisnjen v nemščini in je sociološka kritika manjšinske politike cerkve. Omeniti je treba še Moritat izpod peresa Michaela Stockerja, katerega (nemško) besedilo je uglasbila Marinka Lugarič.

Nemško pisočim avtorjem ne dajemo prednost samo zaradi tega, ker so gost revije Mladje, marveč tudi zato, ker s tem hočemo poudariti odprtost revije, pa tudi zaradi tega, da bi Mladje našlo posnemalce pri revijah večinskega naroda. Ob tej priložnosti menimo, da bi bilo prav, če bi Mladje svojo odprtost razširilo tudi v smer matičnega naroda. Konkretno mislimo na to, da bi bilo prav, bralce seznaniti tudi o tem, kaj se dogaja na literarnem področju v Sloveniji, da bi od časa do časa predstavili tudi nova dela pesnikov in pisateljev onstran meje.

Če smo že vljudni do avtorjev večinskega naroda, potem to želimo biti tudi do naših mlajših, oziroma avtorjev, ki v Mladju prvič objavljajo svoja dela. To so Štefan Krevc in Ožbej Komeljski, sem sodi tudi mladi slikar Rudi Benetik, ki se zadnje čase uveljavlja doma in v tujini. Maja Haderlap ga predstavlja pod rubriko „Slikar v tem Mladju". Jožica Čertov, Maja Haderlap, Andrej Kokot, Matjaž Kropivnik, Janko Messner, Kristijan Mičilnik, Jani Oswald, Valentin Polanšek in Pavle Zdovc so znana imena stalnih sodelavcev Koroškega mladja, pri čemer je treba dodati, da je Andrej Kokot po daljšem premoru v reviji spet prisoten.

Vsebinsko je Koroško mladje 47 zelo bogato. To velja tako za literarne kot za esejistične prispevke, med katerimi je treba posebej omeniti razpravo Pavla Zdovca, ki v pričujoči številki zaključuje svojo študijo o krajevnih imenih, tokrat s področja občine Sele. V književnosti dominira poezija v kateri pesniki pišejo o ljubezni, narodni problematiki in liričnih refleksijah. V prozi prevladuje satira, ki pa razumljivo ni brez družbeno kritičnih motivov. Tako Koroško mladje 47 na 114 straneh prinaša široko paleto branja, ki bo gotovo našlo svoj odmev. Vsekakor je nova številka Mladja znak žive in izvirne kulturne ustvarjalnosti koroških Slovencev. Zato priporočamo, da jo kupite v knjigarni „Naša knjiga" v Celovcu ali pa da jo naročite na naslov: A-9020 Celovec, poštni predal 243.

Pesmi koroškega avtorja v retoromanščini

Prvega srečanja pisateljev manjšinskih narodov na Obirskem se je udeležil tudi Armon Planta, retoromanski pesnik iz Švice. Slednji je bil zelo navdušen nad pesniško zbirko „Die Totgeglaubten", v kateri so zbrani nemški prevodi pesmi Andreja Kokota. Tedaj je Armon Planta obljubil, da bo nekaj Kokotovih pesmi prevedel v retoromanščino in jih objavil v svojem literarnem zborniku POMMARAIDA.

Imenovani zbornik oziroma zbirka je pravkar izšla in na skupno 147 straneh prinaša pesmi Armona Planta, ob koncu pa objavlja pesmi Andreja Kokota in južnotirolske pesnice Maridl Innerhofer. Planta našega pesnika predstavlja s primernim uvodom in slednjemu priključuje nekaj značilnih Kokotovih pesmi s koroško narodnostno problematiko, prevedene v retoromanščino.

Izid Kokotovih pesmi v retoromanščini, je sad obirskega srečanja pisateljev narodnih manjšin, ki sicer živijo v različnih državah z različnimi družbenimi sistemi, in zato tudi različno odmerjenimi pravicami, vendar imajo skupno eno: ohranitev narodne identitete in kulture.

POPRAVEK

V našem poročilu o seminarju o dvojezičnosti v Podravljah, smo med drugim zapisali, da je referent Janko Malle povedal, da na skupnih prireditvah z večinskim narodom ponekod celo cenzurirajo povezovalna besedila kot se to dogaja pri ORF-u.

Tega Janko Malle v svojih izvajanjih ni povedal, pač pa je na seminarju bilo ugotovljeno, da ustanove in društva večinskega naroda vplivajo na to, da se na skupnih prireditvah ne vnašajo narodnostna vprašanja.

Uredništvo

Privilegiji pri „ÖDK“

Pozivi za varčevanje so postali že sestavni del današnjega življenja, predvsem v gospodarstvu so ti glasovi zelo glasni, predvsem je to naslovljeno na delavce in nastavljence. Kar pa sedaj poroča neki koroški časopis o privilegiranem življenju srednjih in vodilnih kadrov „ÖDK“ prikazuje te pozive k varčnosti v drugi luči, vrhu tega pa spravi marsikaterega koroškega Slovenca tudi na prav zanimive misli.

Državna nadzorna oblast (Rechnungshof) je za pretekla leta pregledala delovanje javnega podjetja „ÖDK“, ki ima nalogo proizvajati po najbolj gospodarskih vidikih električni tok. Sedaj so se pojavili odlomki tega kontrolnega poročila v javnosti in navaden koroški človek bo kar strmel s kakšnimi privilegiji so obdani določeni sodelavci tega podjetja. Znano je kako težko je takšnim podjetjem; če morajo vgrajevati naprave za zaščito okolja ipd. Za vodilne osebe pa zgleda, da ne jemljejo istih strogih meril.

Samo nekaj detajlov: Za sejo nadzornega sveta, katere se udeleži navadno okoli 20 do 25 oseb, so leta 1979 izdali povprečno 20.000 šilingov samo za pijačo in jed. Za pogostitev so porabili v istem letu skupno 760.000 šil., za potne stroške 7,6 milijona šilingov. Te in številne druge primere je zato državna kontrola skritizirala. Pri tem pa si vodilne osebe ÖDK niso zagotovile privilegijev samo za lastno osebo, temveč npr. tudi za soproge. Prokuristi so v primerjavi z drugimi podržavljenimi podjetji zaslužili do 75 odstotkov več in tudi drugi so imeli nadpovprečne plače, da o raznih posebnih „storitvah“, o negospodarski upravi službenih avtomobilov itd. itd. ne govorimo. V nekaterih primerih so prizadeti obljubili, da bodo nekaj spremenili, kako močno pa si bodo privilegirani odstranili privilegije pa bo javnost težko preverila. K zadevi se je oglasil tudi že sedanji predsednik nadzornega sveta namestnik deželnega glavarja Frühbauer in povedal, da so takšne razmere vladale pred njegovo delovno periodo in da so nekatere nedostatke že odpravili.

Da dobimo treznejšo sliko koroških razmer je gotovo zdravo, če primerjamo vsoto, ki jo izda nekaj privilegiranih zgolj za pogostitev v teku enega leta, z vsoto, ki jo dobita letno obe osrednji organizaciji koroških Slovencev od države za kulturo, izobraževalno, informativno in drugo narodno delovanje. In človek se bo čudil, saj znaša državna podpora manjšini komaj približno toliko, kot vodilni ljudje v ÖDK na leto zapravijo samo za razne pogostitve.

V JUGOSLAVIJI ZA INOZEMCE NE VELJA RACIONIRANJE BENCINA

Kot sporočajo avstrijski avtoklubi, za inozemce v Jugoslaviji ne velja racioniranje bencina. Zato tudi ni težav pri uporabi bencinskih bonov.

Volitve v ORF in še kaj

Že pred nekaj tedni je bil izvoljen generalni intendant ORF Gerd Bacher, v ponedeljek pa so bile volitve centralnega vodstva ORF in deželnih intendantov. Centralno vodstvo s TV-intendantoma, radijskim intendantom, trgovskim in tehničnim direktorjem je bilo v celoti potrjeno, od osmih deželnih intendantov pa so bili na novo izvoljeni trije: na Dunaju, na Predarlskem in na Gradiščanskem.

Na Koroškem je bil ponovno izvoljen za vodjo deželnega študija ORF prof. Ernst Willner. Med tistimi, ki so mu čestitali je tudi Klub slovenskih občinskih odbornikov, ki se mu je zahvalil za njegove napore za „informativno in objektivno“ obveščanje o koroških Slovencih. Žal pa je ob tej priložnosti zamudil čestitati tudi „komentatorju“ in uredniku slovenskih oddaj pri koroškem radiu Mirku Bogataju, ki je svojo „objektivnost“ spet enkrat demonstriral s poročili o prireditvah okoli 10. oktobra in zlasti s komentarjem o letošnjem oktobrskem taboru. Saj se v teh dneh izkazuje kot poslušen učenec tistih, ki imajo oblast v deželi. Sprašujemo se kakšen namen imajo samo nemški govori deželnega glavarja (brez prevoda) v slovenskih oddajah in to prav ob 10. oktobru. Zlasti pa moramo ugotoviti, da komentator, ki prireditve sploh ni obiskal v svojem samovoljnem in pristranskem ocenjevanju njene vsebine in njenega poteka ni samo pokazal svoje lastne janičarske nravi, ampak nedvomno kršil tudi jasne predpise po katerih se mora ORF ravnati pri svojem poročanju.

Občinska seja v Šentjakobu

Da bi občinsko upravo poenostavili in posodobili je občinski svet v Šentjakobu prejšnji teden na svoji seji sklenil nabavo naprave za elektronsko obdelavo podatkov. Na sporedu obširne seje, ki ji je predsedoval župan Greßl, je bilo še veliko število problemov. Občinski možje so v 14. postopku spremenili v nekaterih točkah načrt za namembo zemljišč, obravnavali in sklenili pa so tudi občinsko ter porotniško komisijo. Obravnavali so tudi onesnaženje ob Suhi ter sklenili, da odstranijo preostanke starih avtomobilov in napravo v Šentožbaltu. Z dodatnim proračunom so odobrili tudi najnujnejša popravila ljudske šole, v ta namen je bilo odobrenih 100.000 šilingov. Šolskim sestram v Šentjakobu je občina namenila za vzdrževanje otroškega vrtca v Šentpetru subvencijo 35.000 šilingov. Vrhu tega so poročali v občinskem svetu, da je gradbeni odbor izdelal načrt za asfaltiranje cest in poti, na podlagi tega pa je občinski svet oddal dela v višini 3 milijonov šilingov.

Prijateljski obisk

Na povabilo Zveze koroških partizanov so se mudili v dneh 7. in 8. oktobra 1982 na zasebnem obisku na Koroškem Lidija Šentjurc, članica Sveta federacije, Vida Tomšič, predsednica Republiškega družbenega sveta za mednarodne odnose, predsednik Osrednjega odbora koroških partizanov v Ljubljani Ivan Uranič-Drago ter članica tega odbora Olga Kastelic-Marjetka.

Visoke goste sta sprejela predsednik Zveze koroških partizanov Janez Wutte-Luc ter sodelavec Slovenskega znanstvenega inštituta dr. Marjan Sturm.

Ugledni družbenopolitični delavci iz Slovenije so si med drugim ogledali Peršmanov muzej, obiskali pa so tudi prijatelje ter bivše soborce iz težkih časov protifašističnega boja na Koroškem.

Ob koncu obiska so visoke goste sprejeli predsednika obeh slovenskih osrednjih organizacij ter predstavnika generalnega konzulata SFRJ v Celovcu.

Ovire za promet na Ljubelju

V teku tega tedna so obstajale že ovire na Ljubeljski cesti, tik po odcepitvi v Slovenji Plajberk, kjer v zgornjem ovinku razširjujejo cesto s pomočjo mostu. Od prihodnjega petka, 22. oktobra (14.30 ure) do ponedeljka 25. oktobra (12. ure) pa bo cesta čez Ljubelj zaprta za ves promet. Računajo, da bo ta ureditev veljala poleg tega še ob naslednjih dveh koncih tedna. V tem času bodo preusmerili promet čez mejo v Slovenijo preko Jezerskega, Laboda in Korena. V slučaju zelo slabega vremena bodo cesto preko Ljubelja zaprli šele en teden pozneje. Z razširitvijo tega predela bo cesta preko Ljubelja izgubila eno izmed zadnjih ozkih grl.

Dnevno prevažajo 9000 oseb

Zadnjo soboto so v Celovcu še uradno otvorili novo avtobusno postajo. Prometni minister Lausekker in deželni glavar Wagner sta predala svojemu namenu nove prostore in sodobno urejeno ploščad med delavsko zbornico in kolodvorom. Po treh in pol letih gradnje pa so hkrati otvorili tudi novi kolodvorski poštni urad, podzemsko garažo ter še druge servisne službe pošte in telegrafskega urada.

Izgradnja nove avtobusne postaje je požrla 47,5 milijona šilinigov, za ureditev celotnega kompleksa, skupno z novo delavsko zbornico in poslopjem zavoda za pokojninsko zavarovanje pa je bilo 375,5 milijona šilingov izdatkov. Skupno so pri gradnji postaje obdelali površino 16.000 m² in 9.000 m² za podzemsko garažo, ki nudi 330 avtomobilom prostora. Po več ko 30 letih je bil s tem odstranjen provizorij za avtobuse poštne in železniške uprave, ki dnevno vozijo v 380 vasi in krajev ter prevažajo okoli 9000 oseb.

SPOZNAVAJMO DOMAČI KRAJ in njegove znamenitosti

Slovensko prosvetno društvo Radiše vabi na

POHOD PO RADIŠAH

v nedeljo 24. oktobra 1982
Odhod ob 10. uri od Juga v Dvorcu.
Prisrčno vabljeni!

GLASBENA ŠOLA NA KOROŠKEM

sprejema učence za pouk violine.
Pogoj: starost od 6–8 let, muzikalnost, nadarjenost.

Rok prijave: 15. oktober 1982.
Avdacija – preizkus, vsak torek ob 15. uri v dijaškem domu SŠD, Tarviser Straße 16 v Celovcu.

Slovensko prosvetno društvo Edinost v Pliberku vabi na komedijo

NAŠI TRIJE ANGELI

ki bo v soboto 16. oktobra 1982 ob 20. uri pri Schwarzlu v Pliberku.

Gostuje: Dramska skupina KUD France Prešeren iz Vojnika in mešani oktet Lokvanj

Prisrčno vabljeni!

SPD Vrtača vabi na

KULTURNI VEČER z gosti iz Tržiča

ki bo 16. oktobra 1982 ob 20. uri pri Sereinigu v Podnu.

Na sporedu je nastop kvinteta bratov Zupan, odlomek iz gledališke igre, citraši in nastop folklorne skupine.

SREČANJE VOKALNO-INSTRUMENTALNIH ANSAMBLOV

ki ga pripravlja Slovensko prosvetno društvo Danica in je bilo napovedano za nedeljo 17. oktobra 1982, je

preloženo

na poznejši termin, katerega vam bomo še pravočasno sporočili.

SPD Edinost Pliberk, KPD Šmihel, MePZ Podjuna Pliberk in MoPZ Kralj Matjaž Libuče, vabijo na

PODJUNSKO JESEN 82

● v soboto 23. oktobra bo ob 15. uri nastopila v farni dvorani v Šmihelu Koroška dijaška zveza z LUTKOVNO PREDSTAVO
isti dan ob 20. uri bo pri Schwarzlu v Pliberku PEVSKO-FOLKLORNI VEČER, nastopa: SPD Zarja iz Železne Kaple

● v nedeljo 24. oktobra bo ob 15. uri v farni dvorani Šmihel prireditev POJMO Z OTROCI, vodi Lenčka Kupper

● od 25. do 29. oktobra bodo predavanja s slikami na temo 40 LET PREGNANSTVA IN UPORA“, predavata dr. Janko Malle in dr. Marjan Šturm.
LIBUČE: ponedeljek 25. 10. ob 19.30 uri v ljudski šoli
VOGRČE: torek, 26. 10. ob 19.30 uri v ljudski šoli
KOMELJ: sreda, 27. 10. ob 19. uri v ljudski šoli
BOŽJI GROB: četrtek, 28. 10. ob 19.30 uri v ljudski šoli
ŠMARJETA: petek, 29. 10. ob 19.30 uri v ljudski šoli

● v soboto 30. oktobra bo ob 19.30 uri nastopila v dvorani Schwarzl v Pliberku igralska skupina „Oder 73“ z igro Stara garda. Po igri bo diskusija.

Slovensko prosvetno društvo na Obirskem vabi na

PODELITEV BRALNIH ZNAČK

v nedeljo 24. oktobra 1982 ob 10. uri (po maši) v Kovačevi gostilni.
Na sporedu je tudi slovenski film

„PASTIRCI“

● vsakoletni jesenski izlet, ki bo v torek 26. oktobra 1982. Točnejši program bomo še objavili.

Koroška dijaška zveza Blato vabi na

PLES IN ZABAVO

v soboto 16. 10. 1982 v Klubu KDZ na Blatu.

Slovensko prosvetno društvo Radiše vabi staro in mlado na

PLESNI TEČAJ

Pričetek: v nedeljo 7. nov. 1982 ob 19. uri
Trajanje: 10krat po 3 ure ob nedeljah popoldne ali zvečer (čas po skupnem dogovoru)
Kraj: kulturni dom na Radišah
Prispevek: šil. 350.— na osebo za celotni tečaj (velja samo za društvene člane; prispevek za tečajnike, ki niso člani SPD Radiše znaša 500 šil.)
Predvideni načrt: ustaljeni standardni in sodobni modni plesi
Voditelj: diplomirani plesni učitelj Gregej Krištof
Prijave: Ani Tolmaier in Franci Walter jih sprejemata

Koroška dijaška zveza v Celovcu vabi na

LITERARNO BRANJE VALENTINA POLANŠKA

(sledila bo diskusija), ki bo v sredo 20. 10. 1982 ob 19.30 uri v Klubu KDZ v Celovcu.

Koroško glasbeno društvo vabi na

KONCERT MOSKOVSKE FILHARMONIJE

ki bo v torek 19. oktobra 1982 ob 19.30 uri v veliki dvorani Doma glasbe v Celovcu. Odlični orkester nastopa z vrhunskim violinistom Grigorijem Shislinom in pod vodstvom dirigenta Dimitrija Kitaenka, ki spadata oba med svetovni vrh.

Lutkovna predstava Libuša Titelbachova

ZAJČEK DIDLDAJČEK

Pireditelj: SPD „Bilka“ v Bilčovsu
Kraj: stara ljudska šola v Bilčovsu
Čas: nedelja, 17. 10. 1982, ob 10.45 uri (po drugi maši)
Gostuje: Lutkovna skupina „Lutke mladje“ KDZ iz Celovca

Prireditve ob državnem prazniku

SPD Kočna v Svečah in ORF v Celovcu vabita na kulturno prireditev ob državnem prazniku

„DOBER VEČER SOSED – GUTEN ABEND NACHBAR“

ki bo v soboto 16. oktobra 1982 ob 19.30 uri v kino dvorani na Bistrici v Rožu. Sodelovali bodo: moški zbor SPD Kočna iz Sveč, Singkreis Ebene-Reichenau in tamburaški zbor iz Šentjanža.

● Slovensko prosvetno društvo Borovlje

vabi na kulturno prireditev „DOBER VEČER, SOSED“, ki bo v soboto 23. oktobra 1982 ob 20. uri v mestni hiši.

● Slovensko prosvetno društvo Zarja

v ponedeljek 25. oktobra 1982 ob 20. uri v farni dvorani v ŽEL. KAPLI.

Sodelujejo: MGV Lind/Drautal, Gemischter Chor Eisenkappel, Obirski ženski oktet, Moški zbor SPD Trta iz Žitare vasi in mešani pevski zbor SPD Zarja.

Slavnostni govor bo imel predsednik koroškega deželnega zbora
Josef Guttenbrunner

● Slovensko prosvetno društvo „Srce“

v nedeljo 24. oktobra 1982 ob 20. uri v Kulturnem domu v DOBRLI VASI.

Sodelujejo: AGV Volksliedchor Kühnsdorf in mešani pevski zbor SPD „Srce“

Pokroviteljstvo ima deželni poslanec Josef Pfeifer

● Slovensko prosvetno društvo Radiše

v ponedeljek 25. oktobra 1982 ob 20. uri v Kulturnem domu na RADIŠAH.

Sodelujejo: Pevske skupine domačega društva, Radiška mladina, Sängerrunde Ebental, Singgemeinschaft Projern, Korenika iz Šmihela ter pesniki in pesnice: Maja Haderlap, Andrej Kokot, Gerhard Glawischnig in Hans Gigacher

---

● Slovensko prosvetno društvo Rož iz Šentjakoba

vabi na kulturno prireditev „DOBER VEČER, SOSED“, ki bo v nedeljo 24. oktobra 1982 ob 19.30 uri v Kulturnem domu v Šentjakobu.

Sodelovali bodo tudi gostje iz Döbriacha.

GORJE V ZILJSKI DOLINI

KONCERT

Prireditelj: Katoliška prosveta Gorje
Kraj: Farna cerkev na Gorjah
Čas: nedelja 17. 10. 1982, ob 14. uri
1. del: Slovanska liturgija, P. I. Čajkovski, besedilo Janeza Zlatoustega
2. del: Marijine pesmi. Nastopa komorni zbor ANTON FORSTER iz Ljubljane. Zborovodja Jože Trošt

Pred in po koncertu slišimo novo popravljene orgle.

Lutkovna predstava ob svetovnem dnevu varčevanja Libuša Titelbachova

ZAJČEK DIDLDAJČEK

Prireditelj: KPD Šmihel in Posojilnica Pliberk
Kraj: Farna dvorana v Šmihelu
Čas: sobota, 23. 10. 1982, ob 14. uri
Gostuje: „Lutke mladje“ KDZ iz Celovca

Za vse udeležence bo pripravila Posojilnica Pliberk pečene kostanje in limonado.

Ali dvojezičnost lahko spodrine materinščino?

Na zadnjem seminarju Slovenske prosvetne zveze o „Slovenski kulturi in dvojezičnosti" smo med drugim razpravljali o tem, kako bi kljub neugodnim razmeram, ki jim je v tej družbi podvržen naš slovenski jezik, ohranjali in utrjevali našo narodno identiteto. Največ preglavic je nekaterim delalo vprašanje, če je za koroške Slovence možen razvoj identitete preko dveh jezikov?

Brez dvoma naše družbene strukture uspešno potiskajo slovenski jezik ob rob celotnega družbenega dogajanja in se zato identiteta manjšine zrcali praviloma tudi v neenakopravnosti slovenskega jezika kot bistvenega (navzven izrazitega) činitelja narodne identitete. Neenakopravnost jezika je praviloma tesno povezana z oslabelo ali celo usahnelo narodno zavestjo neenakopravne narodne manjšine. Posledice so temu ustrezne, če postaja identifikacija z jezikom večinskega naroda vedno bolj izrazita. Če skušamo prenesti problem identifikacije na naše koroške razmere, moramo resnici na ljubo ugotoviti, da med nami ni jasnih pogledov glede pravilnega vrednotenja vprašanja dvojezičnosti. Sicer nikakor nočem zanikati dobrohotnega namena, ki ga izpoveduje geslo „Dvojezično je bolje", saj se z njim skuša nagovoriti nemškogovoreče Korošce, toda problema, ki se v tej zvezi stavlja nam koroškim Slovencem glede rabe obeh deželnih jezikov nikakor ni mogoče prezreti.

Dr. D. Larcher je na seminarju SPZ povedal, da je dvojezično bolje samo tedaj, če sta dva jezika, dve kulturi in dva naroda enakopravna. V našem koroškem primeru se propagiranje dvojezičnosti, ki ne opredeljuje njegovo različno funkcionalno vrednost pri večinskem in manjšinskem narodu, lahko izkaže kot nepopravljiv bumerang za manjšino.

Vprašanje identitete koroških Slovencev s slovenskim jezikom je neločljivo povezano z narodno samozavestjo, ki lahko črpa svojo izvirno moč samo iz izkušenj z družbeno realnostjo in iz celovitega razvoja v teku narodne zgodovine. Zato pa ni naloga naših slovenskih kulturnih in političnih organizacij, da propagirajo dvojezičnost za koroške Slovence. Dvojezični smo že, to delo uspešno opravljajo družbene strukture večinskega naroda. Vendar se pri tem vedno bolj uveljavljajo negativne tendence, da z našo dvojezičnostjo po sili razmer ne znamo v zadovoljivi meri ceniti vrednote materinega jezika kot izvirnega dejavnika naše narodne identitete. S podcenjevanjem te vrednote se hote ali nehote oddaljujemo od tolikokrat (deklarativno) izpovedanega hotenja po narodni enakopravnosti. V tem pa je največji problem.

Praksa je vedno tista, ki najprepričljivejše zanika oziroma ovrže ali potrdi ustrezna razmišljanja. Zato moramo tudi v primeru dvojezičnosti preiti od splošnih načel „Dvojezično je bolje" v obravnavo konkretnih dejanj, da bodo postala tudi temeljna izhodišča nesporna.

Konkretno: Dvojezično za nas načelno ni bolje povsod tam, kjer naj bi po določilih člena 7 uporabljali slovenščino. To je na celotnem dvojezičnem ozemlju. Družbene strukture večinskega naroda nas skušajo prisiliti, da se bi v javnosti posluževali samo nemškega jezika. Ker večinoma ne ravnamo dovolj samozavestno in se materinega jezika v javnosti (vsaj podzavestno) izogibamo, ga ne uporabljamo povsod tam, kjer bi to lahko po določilih državne pogodbe storili, imamo vedno tudi probleme s tem, kako bi posredovali naše narodne težnje narodu-sosedu. Ali se srečavamo z njim na folklornem nivoju ali mu hočemo povedati nekaj več?

Ni nam treba prikrivati neštetih primerov, ko tako v vzgoji kot v vsakdanji praksi uporabljamo slovenščino le ob obdobju družbe (doma, med zavednimi Slovenci), v javnosti pa se iz vljudnosti, iz strahu pred zamero in iz ponižnosti poslužujemo le nemškega jezika. Morda se niti sami ne zavedamo, da tako dajemo naši materinščini kompleks manjvrednosti. Če se v javnosti zaradi tega kompleksa pretvarjamo, se potemtakem objektivno bližamo narodnemu odtujevanju in se (podzavestno ali zavestno) vključujemo v proces integracije v drugo jezikovno identiteto, ki je vezana na drugo družbeno, kulturno in zgodovinsko obeležje. Primer za ilustracijo: če otroka sprva sicer naučimo slovenščine v domačem okolju, z njim pa pogovorni jezik spremenimo takoj v javnosti (na pošti, občini, kolodvoru, v avtobusu itd.), kjer so prisotni tudi nemškogovoreči, potem otroka že v začetku svoje razvojne faze soočamo z našim neenakovrednim ravnanjem do obeh jezikov in mu privzgojimo ne samo manjvrednostni kompleks za slovenski jezik, temveč tudi občutek manjvrednosti kot pripadniku narodne manjšine. V tem so bistveni problemi, ko govorimo o težavah pri uveljavljanju slovenskega jezika v javnosti.

Če želimo našim narodnim interesom dati realne možnosti za uveljavljanje, potem moramo biti sposobni ohranjati in razvijati tiste prvine v našem narodnem delovanju, ki pomenijo za naše ljudi vedno več možnosti za preseganje in reševanje obstoječih problemov v zvezi z dvojezičnostjo, ali bolje rečeno v zvezi z rabo naše materinščine. Pri tem naj bi bilo načelno izhodišče ustrezno posredovanje spoznanja, da materinščina ni zgolj podlaga za komunikacijo, temveč eden izmed osnovnih stebrov, na katerem je zgrajen celoten kompleks narodnega telesa.

Če hočemo torej naše narodno hotenje napolniti z več samozavesti, se moramo prizadevati za to, da bomo dajali v predšolski dobi otrok vse prioritete vzgoji v materinem jeziku. Sicer človeški razum že v prvih otroških letih zmore učenje dveh jezikov, vendar je v naših razmerah veliko bolj potrebno, da z materinščino raste in se utrdi samozavest v otroških letih, kar ne otežkoča, pač pa olajša učenje drugih jezikov. Otrok naj bi v materinščini dojemal svojo narodno identiteto, v njej se lahko polagoma sooča in identificira z jezikom zatiranega naroda.

Ker istočasna identifikacija z jezikom vladajočih družbenih struktur in z jezikom zatiranega naroda ni možna, se mi zdi zelo potrebno, da se močno prizadevamo za negovanje materinščine, v kateri bomo lažje našli ustvarjalni stik s prakso našega narodnega hotenja in z osnovnimi tvorci naših kulturnih prizadevanj. Najbrž bomo morali v tej smeri zavestno delati preko naših kulturnih društev in preko drugih slovenskih struktur. Dvojezični smo že, vprašanje je, če v naši materinščini še v zadostni meri spoznamo vrline naše narodne identitete!?

Janko Malle

NOVICE IZ PLIBERŠKEGA KONCA

Podobe iz naših krajev

Konec septembra je praznovala v krogu svoje družine Justina Kušej, pd. Srienčeva mati na Blatu pri Pliberku 75-letnico svojega življenja.

Pot, katero je prehodila jubilantka, je bila vse prej kakor rožnata. Bila je polna dela in skrbi za njeno družino in za obstoj našega naroda. Že kot mladenka se je vključila v prosvetno delo. To njeno hotenje in potreba po izobraževanju ter širjenju prosvete med naše rojake, jo je vodilo vse do današnjih dni. Srienčeva mati, ki je podoba prave koroške slovenske matere, ki izžareva preudarnost, dobroto in kleno narodno zavest. Teh vrlin ni le širila v krogu svoje družine, ampak na našem širšem narodnostnem polju. S svojim pokojnim možem Lovrencem je vzorno gospodarila na Srienčevi kmetiji in skrbela, da pri hiši niso trpeli pomanjkanja. Kljub temu napornemu delu na kmetiji, je našla čas in se vse življenje posvečala tudi delu na narodnostnem polju bodisi v društvu kot igralka ali na zborovanjih.

Skratka, Srienčevo mater smo srečevali vedno in povsod tam, kjer se je bilo treba postaviti po robu krivici ter se pokazati, da smo sinovi in hčere slovenske matere. To svojo predanost in zavednost je jubilantka vedno demonstrirala, ne glede na to, ali to drugim ugaja ali ne. Prav zaradi svojega klenega značaja pa je morala na svoji poti mnogo pretrpeti. Kmalu po koncu druge svetovne vojne, ko je bil premagan „tisočletni rajh", je stala s svojim možem vedno na strani zatiranega slovenskega človeka. V povojni dobi, v dobi zasede naše dežele po Angležih, je vladalo na Koroškem isto nahujskano razmerje kot je vladalo v dobi nasilne odstranitve naših kažipotov in imen naših slovenskih vasi. To nasilje, kateremu so botrovale angleške zasedbene oblasti, so izvrševale „wurfkomande". To je za naš življenje pomenilo mnogo trpljenja. V tej zloglasni „wurfkomandi" so se znašli plačani domači nasilneži, ki so imeli nalogo, da motijo in pretepajo – napadajo naše ljudi bodisi na domovih, prireditvah ali pa na cesti. Ti plačani „wurfkomandovci" so ob neki društveni prireditvi v Pliberku na poti domov napadli tudi jubilantko in njenega moža, katerega so tako težko poškodovali, da se ni več opomogel ter za posledicami poškodb pozneje tudi umrl. Kljub temu pa Srienčeva mati ni klonila, čeprav je bila izguba moža nenadomestljiva in nad vse boleča. Kljub temu je ostala pokončne drže tudi tedaj in do danes v zavesti, da obstaneš in vzdržiš le, če hodiš in živiš ter delaš s ponosno, dvignjeno glavo. To svojo zavest je znala Srienčeva mati vcepiti tudi svojim otrokom, da so danes zavedni člani naše narodne skupnosti.

Številnim čestitkam, ki jih je bila deležna Srienčeva mati ob njenem 75-letnem življenjskem jubileju, so se pridružili tudi predstavniki Posojilnice Pliberk ter vsi, ki jo poznamo in spoštujemo. Da bi tudi v bodoče bila s svojo izkušenostjo in znanjem mladim za zgled in vzor ji predvsem želimo še mnogo zdravih in zadovoljnih let.

●

Začetkom oktobra je praznoval 80-letnico svojega življenja, Franc Šliser, pd. Dobnikov oče v Šmarjeti pri Pliberku. Kljub osmemu križu, je jubilant zdrav in poln življenjske volje, čeravno je tistih njegovih osemdeset let bilo vse prej kot pa lahko. Že od rane mladosti je moral poprijeti za trdo kmečko delo, da je lahko obstal in dobro „havžval" na Dobnikovi kmetiji. Vsak, ki pozna lepote Šmarjete, bo tudi vedel, da delo v tem kraju ni tako kot v dolini, da je to delo povezano s težavami in da moraš imeti posebno ljubezen do domače grude, da je ne završeš. Dobnikov oče tega ni storil. Z veseljem se je zaril v skopo zemljo, jo vzorno obdeloval, da mu je dajala vsakdanji kruh in to ne le njemu, temveč tudi njegovi številni družini. V teh dolgih desetletjih tudi njemu ni šlo vedno vse po „žnurci", kot temu pravimo. Kljub temu pa domačije in Šmarjete nikdar ni hotel zapustiti. Vse svoje življenje je preživel v naravi kot svobodni človek in še na misel mu ne pride, da bi svojo prostost zamenjal z utesnjeno svobodo v dolini. Kljub letom, ki so prišla nesluteno, počasi, še danes močno pomaga sinu Francu in tudi Idi pri opravljanju vsakdanjih del v hlevu in na polju. Dobnikovega očeta pa srečavamo vedno nasmejanega in še polnega optimizma in zanimanja za našo slovensko stvar. Kljub

(Dalje na 8. strani)

Janko Kersnik 15

AGITATOR

To rekši, je izvlekla list iz žepa in dala materi. Ta je položila list na mizo, potem vzela hčerino glavico med obe roki in dejala resno:

„Prav je, da si mi vse to povedala. Ti si še mlada, premlada, da bi vse umela in prav sodila. Torej je edino treba, da mi zaupaš in me ubogaš, kakor si me vedno. Obljubi mi, da ne boš nobenega Korenovega pisma več sprejela!"

Deklica je na glas zaihtela.

„Pomisli, kaj je Koren! Pisar, drugega nič kakor Hrastov pisar, izprijen študent! Kaj hoče torej ta mož s teboj?"

„Pa enkrat bo vendar nekaj – to, kar je doktor Hrast!"

„Nikdar, prelahkomiseln je; on ne napravi nobenega izpita!"

„Pa jaz ga ljubim!" dejala je Milica svojeglavo.

„Obljubi le, da njegovih pisem ne boš sprejemala; to mu bodem jaz vrnila!"

„Oh, ne, ne, nikdar ne! Jaz ga ne bom žalila," dejala je deklica in odločno vstala.

„Kaj pa oče? Ako jaz očetu vse povem?"

To je premagalo. Ne strah pred očetom, nego bolj skrb, da bi ga užalila, prisilila je deklico, da je storila materi obljubo. Mater je ljubila z vso otroško ljubeznijo, a na očeta je zrla vedno kakor na nekovo višje bitje.

A tudi Boleška je vedela, da bi bil Bole silno razkačen, ako bi zvedel kaj o teh dogodkih; hotela je torej sama spraviti vse v stari tir.

To je bil bridek večer Milici. Vrnila se je v sobo svojo, tam se sklonila čez naslanjačo in jokala prve grenke solze v svoji mladi ljubezni.

„Kaj bo rekel Andrej? In jaz ga ljubim nad vse! A govorila bom ž njim, na vsak način, zvedeti mora vse!" –

Pri večerji je bil pa graščak tako zamišljen v volitvene stvari – kajti ves dan so ga bili obiskovali Medenovci – da ni zapazil redkobesednosti svoje soproge niti rdečih objokanih oči hčerke svoje.

Po večerji je gospodar zgodaj odšel spat, mati in hči pa sta ostali zopet sami.

To priliko je porabila Milica, da je izprosila pri materi dovoljenje, naj Korenu ne vrne pisma brez vsake opomnje, nego da mu priloži tudi nekaj vrstic, seveda pisanih pod materinem nadzorstvom.

Boleški se je hči smilila, in morebiti so nanjo tudi vplivali nekdanji mladostni spomini, in dovolila je naposled.

To je bilo torej za drugi dan dogovorjeno.

Slutili seveda nista, kaj jima ta še prinese. – – –

Vroče sonce je pripekalo drugega dopoldne v širno dolino, kjer so ropotale in cvilile žage Boletove tovarne. Graščak sam je bil že davno tu doli v majhni svoji pisarni in je urejeval z glavnim nadzornikom delo za prihodnje tedne. Dobra kupčija z lesom je zahtevala intenzivnejše produkcije in tu je bilo treba torej biti pridnim in paznim.

„Danes me bodo menda z volitvami v miru pustili – pa vrag ga vedi, sedaj pač velja nulla dies sine linea," mrmral je sam v sebi, prišedši sem dol.

Blizu do poldne res ni bilo nikogar.

A že se je mislil odpraviti proti domu, ko zaropota pod oknom voz, in Bole ugleda Medenovko, prihajajočo proti njegovemu kontoarju. To je bil nenavaden prihod in graščak je na pol jezno, pol sarkastično raztegnil ustni.

„To je pa nevaren kortež!" dejal je polglasno, stopil gospe nasproti in jo odvedel v pisarno.

„Ste li prišli tudi agitirat, milostljiva?" vprašal je z dobrovoljnim smehom ter ji ponudil sedež.

Vroče je bilo, a vendar ne vemo, je li junijevo sonce ali pa notranja razburjenost rdečila Elzino sicer bolj bledo lice.

„Oh, nikakor ne – saj vem, da je vse zaman. Vi ste trdovratni in svojeglavi, gospod Bole – oprostite, da sem tako odkrita – in tu slabotna žena vendar ne more biti tako predrzna, da bi se nadejala vas predrugačiti."

„Kdo ve, povsod velja: cherchez la femme, tukaj morebiti tudi!"

„Oh, vi ste vedno enaki – svojeglavi, a vendar ljubeznivi, pa v našem slučaju vendar ničesar ne opravim! Pustiva volitve, doma sem jih že sita – vseh teh razgovorov, in le da enkrat kaj drugega govorim in opravim, prišla sem k vam. Moj soprog, seve, je sedaj žalibog samo politik, a zato moram jaz tržiti in mešetariti. Oprostite, gospod Bole, vi potrebujete sedaj mnogo lesa in zaradi tega sem prišla. Ali hočete pri nas kupiti? Oni bukov gozd za pristavo bi moj soprog rad prodal."

„Tako?" dejal je osupnjeni graščak. Vse se mu je zdelo še nekako sumljivo.

Pa Elza je ostala pri trgovini in čez kake pol ure sta bila s prodajo in kupom gotova. Graščak je bil jako vesel, ker je potreboval les in ga primerno ni drago plačal.

„Torej sva gotova!" deje Elza in odhajajoča poda Boletu roko.

Pri vratih pa se nenadoma obrne.

„Oh, pozabila sem skoraj! Pa tudi ni lepo, da tako prikrivati!" deje z navidezno nejevoljnim naglasom.

„Kaj zakrivamo?" vpraša oni čudeč se.

„Da je Milica nevesta, ves trg to govori!"

KOLO

Darko je bil vajenec, učil se je pri ključavničarju. Marko, Tonček in Janez so bili šolarji; imeli so veliko časa in še več želja. Ko jih je Darko vprašal, če bi hoteli kolo, skoraj do sape niso prišli.

„Novo kolo!"

Gledali so Darka in se nasmihali. Niso mu hoteli verjeti.

Darko je sedel v visoko travo kraj ceste, tik njega pa so posedli Marko, Tonček in Janez.

„Samo da pridemo do skladišča. Tam ne manjka raznega blaga . . ."

„Kje pa je to skladišče?"

„Čez vodo. Tam je vsega na izbiro . . ."

Darkovo govorjenje je postalo že otipljiveje.

„A kako?"

„Kako? Kako? Samo ne pade nič z neba! Tako! Ko se stemni, bi šli. Poiskali bi stara obrabljena kolesa, sestavil bi novo in bi se vozili . . ."

„Tudi mi?" so vprašali vsi trije dečki kot eden.

„Tudi, tudi . . ."

Na lov so šli že prihodnji večer. Vsi štirje so tatinsko preplezali skladiščno ograjo. Darko je odprl skladiščna vrata, dečki pa so ga čuvali, da bi ga kdo ne zasačil: Marko pred vratmi, Tonček na desnem oglu podolgovatega, nizkega poslopja, Janez na levem oglu.

Trikrat zaporedoma so odšli na delo. Trikrat zaporedoma so pomagali Marko, Tonček in Janez nositi Darku dele starih, že zarjavelih koles v ključavničarsko delavnico.

Težavno in odgovorno delo je bilo opravljeno.

Marka, Tončka in Janeza pa je zdaj prevzela velika nestrpnost. Hoteli so čimprej videti novo kolo, hoteli so se z njim čimprej voziti . . .

Darko jim je obljubljal vsak dan, da ga bodo naslednje jutro videli, a kolesa ni bilo na spregled. Že so se dečki zbali, da jih je potegnil za nos.

Čez kak teden pa se je Darko le končno pripeljal na novem kolesu. Bilo je prepleskano s svetlomodro barvo in polakirano. Lepo kakor le redkokatero. Dečki so si ga lahko ogledali in obtipali, vozil pa se je z njim samo Darko. In kako imenitno se je držal na kolesu! Poganjal ga je na vso moč, roke pa je nalašč tiščal v žepih.

Dečki mu niso rekli prvi dan nič. Mislili so si, naj se navozi! Gledali so za njim in kar milo se jim je storilo ob misli, da se bodo tudi oni lahko vozili s tako lepim kolesom.

Drugi dan je rekel Darku Marko, ki je bil od vseh treh dečkov najbolj nestrpen:

„Daj, da se še jaz popeljem . . ."

„Pusti, naj se navozim! Še bo časa tudi zate!"

„Kaj se nisi že navozil!"

Darko mu ni odgovoril, prav kakor da ga ne bi slišal. Sedel je na kolo in se odpeljal.

Naslednji dan je poskušal srečo Tonček.

„No, Darko, naj se popeljem s kolesom . . ."

„Škoda kolesa, ko se ne znaš voziti . . .", mu je odgovoril Darko s cigareto v ustih.

„Kako da se ne znam voziti! Na sedež ne morem sesti, stoje pa se prepeljem na kolesu, kolikor hočeš daleč!"

In spet je Darko sedel na kolo in pognal. V prašni cesti se je dvignila bela sled.

Toda dečki so bili nepopustljivi.

Tretji dan je še Janez terjal pravico.

„Daj, da se popeljem s kolesom . . ."

Darko je zavihal nos, stegnil se je, da je izgledal še večji, kakor je bil v resnici, in pogledal zviška nanje, ki so bili samo dečki.

„Z mojim kolesom? Ne, z mojim kolesom se ne boš vozil . . ."

Janez je obstal kot pribit. Tako je bil presenečen, da še spregovoriti ni mogel. Niti svojih pravic se ni mogel domisliti. Šele čez čas je rekel ves bled: „Takrat pa, ko smo ti pomagali nositi stara kolesa, takrat si obljubil . . ."

Darko je izzivalno gledal v dečke. Napel je ustnice.

„Seveda takrat . . . Kaj mi pa zdaj morete!"

Sedel je na kolo. Z rokami v žepih se je gizdalinsko odpeljal proti mestu. Dečki so videli kapo, ki si jo je potegnil na oči in cigareto, ki je ni izmaknil iz ust.

Dečki so gledali do kraja razočarano za Darkom, za kolesom in za belim trakom prahu.

Branka Jurca

Uganke

Belo mleko je razlito
zjutraj po dolini.
Pa pripelje v zlatem vozu
se po sinji cesti v višini
lep popotnik mlad.
Žejen skloni vroča usta
in posrka mleko po dolini
srčno rad.

(Megla — sonce)

Na eni sami dolgi nogi
nenehno, noč in dan, čepi,
vrh tiste dolge noge glava,
ko veter piha, se vrti.
In bolj sred polj vrti se glava,
bolj gre na vse strani ropot;
ropot pa ptičji zbor prežene,
ki rad nazobal bi se tod.

(Klopotec)

Vse dneve prespim,
vse noči prebedim;
s teboj stanujem —
kako se imenujem?

(Luč)

Medved čuvaj v vinogradu

Neki kmetovalec se je domenil z medvedom, da mu bo čuval vinograd. Ko se je približal čas trgatve, je videl, da vse že odhaja trgat, pa je tudi on naložil čeber na voz in se odpeljal v vinograd na trgatev. Toda glej! V njegovem vinogradu ni bilo niti enega grozdička in niti ene jagode, ker je medved, medtem ko je čuval, po malem zobal, dokler ni vsega grozdja pozobal. Ko kmetovalec to vidi, se razžalosti, sede kraj vinograda in jame jokoti. Ko medved opazi, da mož joče, se tudi njemu enako stori in odide na drugi konec vinograda in začne tudi jokati. Ko se tako čez nekaj časa dodobra najočeta, si otrne kmetovalec solze, stopi k medvedu in mu reče:

„Poglej, vsi, kolikor jih vidiš, imajo vsaj nekaj grozdja, jaz pa niti jagode. Če jaz jočem, ni čudno, to me vsaj tolaži v nesreči, ampak povej mi, zakaj jočeš ti, nesrečnež?"

Medved ga jame tolažiti in mu reče:

„Ne joči! Če nimaš grozdja letos, ga boš imel čez leto dni. Toda ko bodo zvedeli o meni, kakšen čuvaj sem, me nihče več ne bo vzel v službo. Zavoljo tega jočem!"

(Srbska narodna)

Kje stanuješ mala miška?

Kje stanuješ, mala miška?
Kje stanuješ,
kje domuješ,
kje je tvoja mala hiška?

Tam stanujem, kjer ni mačke.
Tam stanujem,
tam domujem,
kjer ne pridem v njene tačke.

Orač in lisica

Nekoč je orač oral na polju. Pa zasliši, da v bližnjem gozdu nekaj poka in cvili. Gre pogledat. Medved je bil ujel zajca in ga požiral. Orač gleda, a medved mu pravi: „Le počakaj, ko pojem zajca, požrem še tebe z voloma vred!" Prestrašeni orač se je ves tresel.

Na robu gozda v gošči je sedela lisica. Nagovorila je orača: „Boter, le nič se ne boj! Če mi daš petelina, ti bom nekaj svetovala."

„Dam, pa še rad, botra!"

„Prav! Torej zatrobi tako, kot trobijo lovci: trara — tata . . . Videl boš, kako jo bo medved popihal!"

Orač zatrobi v pest, da je kar donelo po gozdu. Medved pomoli glavo iz gošče in vpraša: „Boter, kaj pa je to?"

„Nič hudega, lovci gredo na medvede!"

„Potem pa oprosti" — pravi medved — „moram pohiteti, da bom tudi sam poleg." In že izgine v gozdu.

Lisica se smeje: „Vidiš, človek si, a vendar premalo zvit! Ko bi ti jaz tega ne svetovala, bi te medved požrl. Torej jutri! Ne pozabi na petelina."

Naslednjega dne zgodaj zjutraj potrka nekdo na vrata oračevega doma. Orač vstane in se popraska za ušesom, ko se spomni, kaj je bil obljubil lisici.

Modroval je: „Škoda petelina!"

Zalajal je kot pes. Lisica pa pred vrati: „Botrček, kdo se pa oglaša?"

„Nič hudega, baje gredo psi preganjat lisice."

„Potem pa oprosti," pravi lisica, „bom kar hitro stekla, da bom tudi sama poleg." Šla je, da se je za njo po dvorišču in vrtu kar prašilo.

„Milica — nevesta? Jaz ne vem ničesar o tem."

Poskušal je še vedno smejati se, toda glas mu je postajal nekako osoren in trd.

„Potem pa oprostite, da sem tako indiskretna. Počakati moramo, da nam boste sami naznanili; a kot nekdanja vzgojiteljica sem vendar mislila —"

„Sedaj sem jaz radoveden, milostiva!" hitel je Bole. Povejte vendar, kaj se govori!"

Medenovka se ni motila; graščak je bil glede svojih ljudi, svoje rodbine silno občutljiv.

„Jaz ne morem verjeti, da bi vi ne vedeli ničesar, ker je vendar vaš najboljši prijatelj pokrovitelj te zveze Miličine —"

„S kom?" zavpil je oni.

„S Hrastovim koncipientom, s Korenom! Govore, da bo sedaj v kratkem opravil vse izpite!"

Graščak je bil bled kakor nova stena, a prikil je siloma vso razburjenost ter dejal mirno: „Vi se varate, milostiva, meni o vsem ni nič znano in vidi se mi, da tiči izvor vsega v zlobnem klepetanju. Tega pa nihče ni varen."

„No, mene veseli, da je tako; zdelo se mi je vedno neverjetno, pa ko so mi pripovedovali celo podrobnosti o korespondenci —"

„Kakovi korespondenci?"

„Tihova Barba prenaša pisma!"

„Ni mogoče!"

„Umirite se, gospod Bole, neprijetno bi mi bilo, ko bi jaz povzročila s svojo odkritosrčnostjo kak razdor! Toda saj sem uverjena, da je vse le zlobno klepetanje. — Torej, zbogom! S kupčijo sva gotova, samo malo preceno sem pustila."

Pozdravila ga je z najljubeznivejšim smehljajem in, stoprav ko je sedela v vozu in je ta dričal po gladki cesti proti domu, namuznila se je zlobno in šepetala: „Če to ne pomaga, potem je vse zastonj, vse!"

Prekanila je v istini graščaka; še sanjalo se mu ni, da bi vse to utegnilo biti kak manever, ampak veroval je, da se za njegovim hrbtom nekaj godi, in sumil, da ga stari prijatelj Hrast vara.

A hotel se je naglo o vsem prepričati; in ko bi bilo istinito, kar je pripovedovala Medenovka, potem, no, „potem počakaj, dragi moj doktor, potem te vržemo pri volitvi, pa če si še tako premeten," dejal je jezno, ko je korakal že proti gradu.

„Koren, Koren, kaj pa je ta človek?" sikal je med zobmi.

Ko je krenil po zadnjem cestnem ovinku, prišla mu je nenadoma naproti Tilhova Barba.

„Kakor nalašč!" vzkliknil je graščak.

„Daj mi pismo, katero neseš v trg!" zapovedal je osorno.

Žena se je prestrašila.

„Pismo," rekla je jecaje, „pismo, saj mi ga niste dali!"

„Tisto pismo, katero si dobila gori!" vpil je Bole.

Preštrašena babnica je izvlekla v istini iz cajnice zavitek in ga izročila graščaku.

„Nate ga, nate ga, pa da se ne boste jezili."

„Hodi!" rohnel je razjarjeni gospodar.

Barba je odšla brez obotavljanja.

Bole ni odprl zavitka; bil je preveč razburjen, ko je ugledal Korenov naslov, katerega je bila napisala Milica.

V grad prišedši, je takoj pozval soprogo k sebi.

„Lepe stvari se gode tu in ti ne veš ničesar?" vpil je gospodar.

Gospa se je prestrašila, a videvši zavitek, katerega ji je soprog molil naproti, umirila se je ter dejala: „O tem pač vem nekoliko!"

„Oh, vedno lepše, torej si ti tudi zaveznica?"

Trajalo je dolgo časa, da je razjarjeni gospodar postal toliko miren, da je poslušal pripoved soproge, katera mu je vse natanko razodela, kar je vedela po Milici.

„Toda Hrast vendarle tiči za tem, veruj mi!" klical je vnovič on.

Gospa ni odgovorila. Sama je že sumila, da Koren morda vendar ni tako drzen, ko ne bi imel skrivne podpore od doktorja. Potem pa še te nesrečne volitve, ki so prvo seme razpora zasejale v njihovo do tedaj tako prijateljsko razmerje; sedaj pa je seme že pognalo in razpor je rastel.

„Jaz mu bom pisal! In to odpošljemo obenem!" je dejal.

To rekši, vrže na mizo Korenovo in Miličino pisemce, katero je bil prej naglo prečital.

Poseben sel je nesel malo potem vse liste v trg. Hrastu je Bole očital, da je zlorabil njegovo prijateljstvo, ter mu naročil, naj „tistemu Korenu" pove, da se v prihodnje varuje takih drznosti, kakor je bila zadnja.

Popoldne pa se je odpeljal graščak v trg h gospodu Antonu. Hotel se je maščevati ali — kakor se je sam tolažil — izpolniti besedo, katero je bil na pol zastavil osrednjemu odboru.

TRINAJSTO POGLAVJE

Kakor strela z jasnega, tako je zadelo Boletovo pismo Hrasta. Poklical je Korena in mu molče pokazal liste, katere je bil malo prej prejel. Tudi ta je prebledel in zopet zardel v lice in ni vedel, kaj in kako bi izpregovoril.

„Sedaj smo izgubljeni!" vzkliknil je odvetnik.

„Mislite li, da bo Bole priskočil našim nasprotnikom?" dejal je Koren skoraj boječe, ker je čutil, da je on vzrok temu polomu.

(Dalje v prihodnji številki)

V ČASU VINSKE TRGATVE:

Trta - Kurentov dar

TRGATEV V LUČI STARIH ŠEG IN NAVAD

Da Slovenci radi vince pijejo, je znano. Pesmi opevajo to „slavo" in jo raznašajo naokrog iz roda v rod. Po stari slovenski bajki je trta Kurentov dar Slovencem. Kdo bi vedel, če to drži. Drži pa, da je treba dosti truda in skrbi, predno je vino v sodu, še več težav in nesreč pa je zaradi vina v glavi oziroma nogah. Pa je že tako, da se mu mnogi kljub vsemu temu sila težko upirajo.

Jesen napove čas trgatve. Tudi trgatev spremljajo različne šege, ki so se kot mnoge druge že razgubile in marsikje pozabile. Čas trgatve je odvisen od vremena, pa od lege vinograda tudi. Tako začno v Beneški Sloveniji trgati grozdje običajno že sredi septembra, v Brdih in Istri pa konec septembra, medtem ko pride na Dolenjskem in Štajerskem trgatev na vrsto šele sredi oktobra.

Turistične agencije ponujajo tudi izlete na trgatev. Posebno privlačna je ta na Vipavskem, kjer so nekdaj soseski odbori določali dan trgatve. To so razglasili že teden dni vnaprej pred cerkvijo. Uvod v trgatev pa je pomenil sejem. Pa ne tak, kakršne poznamo dandanes. Šlo je za sejem, na katerega so rovtarji in Ribnčanje pripeljali lesene obroče in vinske posode vseh vrst — plavnike, majhne kadi, brente, brentače, šelje, vinska rešeta, sode, barigle, bučke . . .

Priprave na trgatev so zahtevale veliko dela. Pripraviti je bilo treba sode in utrditi poškodovane brente. Šele ko je bilo vse nared, se je trgatev lahko začela. Znak za začetek trgatve je bil „zbor" ljudi iz različnih krajev vipavske doline — Rovtarjev, Kraševcev, Pivčanov, ki so prišli pomagat, a so si obvezno pred tem še krepko omočili grlo. In to s starim vinom, saj je na Vipavskem veljalo, da se po trgatvi pije le še novo vino.

Ko so zadoneli možnarji, se je trgatev začela. Roke so pridno trgale grozdje vse dotlej, dokler ni bil čas za opoldansko malico. Gospodinja je tedaj pripravila največkrat svinjsko kračo in klobase. Trgatev se je začela zgodaj zjutraj, končala pa takrat, ko se črno grozdje ni dalo več razlikovati od belega. Zvečer je trgače čakala večerja. Najljubša vipavska hrana pa je bila: krompirjeva polenta, posuta s koštrunovino.

ŠTAJERSKA BRATEV

Ob opisovanju šeg na Slovenskem se vselej srečamo z različicami. Tudi pri trgatvi jih je precej. Posebno znana je denimo štajerska bratev, ki je dobila to ime tudi zato, ker v Slovenskih goricah grozdja ne trgajo pač pa bero oziroroma režejo z noži ali posebnimi škarjami.

Očitno je, da Slovenci svoje navade pridno zalivamo in se ob njih tudi dodobra najemo. Skoraj pri vsaki priložnosti mora biti na mizi vse polno jedi. Tudi trgatev pri tem ni izjema. In ker smo pri bratvi — začnimo s kolinami. Zraven kolin morajo biti še gibanice in krapci. Gostija pa se je vselej pripravljala za domače in tudi za sosede, ki so sodelovali pri bratvi.

Tudi bratev napove možnar že navsezgodaj. Takrat beže kače, so radi pravili starejši otrokom in jih pustili šele po znaku iz možnarja v vinograde. Šele takrat so smeli ti zobati grozdje, in nič prej. V Slovenskih goricah je začetek bratve bolj slovesen. Gospodar razdeli najprej püte, brente in razporedi brače po redih. Brači zapojo, nato jim spregovori še gospodar. Noben moški ni brač. Berejo namreč ženske in otroci in to od spodaj navzgor, kjer jih čakajo pütarji, ki si skrbno beležijo, koliko püt so že znosili k preši. To si beležijo na palico, ki jo ima vsak pütar spravljeno v bližnjem grmu. Pütar si ob vsaki nošnji priveže „dušo", kot so radi rekli. Kakšen je potem, ko opravi svoje delo, lahko seveda le domnevamo, predstavljamo pa toliko bolj, če gre za pridnega nosača püt.

Nič čudnega ni potem, da pütarji, ko hodijo po grozdje, nagovarjajo dekleta, ki bero, in jih ščipljejo. Pa jim katera od deklet ne ostane dolžna. V püto da toliko grozdja, da ga fant komaj vzdigne. Vzdigne ga pa, da se ne osmeši pred drugimi.

Prvi odmor je v času malice. Na bratvi so dobili za malico vsi črn kruh, kisle kumarice-murke, žganico in jabolčnico. Delo se kaj kmalu nadaljuje in znova prekine za kosilo. Najpogosteje pripravi gospodinja gobovo juho, lentivo, svinjsko meso in klobase iz tunke. Vse to je narezano na zelju. Za povrh pa pridene še kvasnice. Tudi pijače ne manjka. Po kosilu se delo kaj kmalu nadaljuje. Grozdje je treba obrati, pa ne samo obrati, tudi sprešati.

STARO IN NOVO VINO

Prešanje grozdja je opravilo, ki terja bose noge. Potem ko jih dobro umijejo, smejo prešarji šele na pod. Grozdje namreč tlačijo na velikem podu iz hrastovine, obdanem s hrastovimi stenami, imenovanimi plesta. Ko je grozdje dobro „pohojeno", pride na vrsto še prešanje. Tudi pri tem opravilu je vse določeno in upoštevanja vredno. Prvi mošt ni najboljši, vedo povedati vsi, ki so v goricah doma. Šele tretje prešanje da dober mošt. Tedaj nekako je tudi že čas večerje. Na mizi je spet polno dobrot. Pa tudi pijače. Za tako velik praznik, pravijo Prleki, se pije samo staro vino. Harmonikar zaigra kaj veselega. Pa se zabava še ne more razviti v polni meri. Delo namreč še ni opravljeno. Prešarji stopijo še večkrat k preši in pregledajo, pet, šestkrat . . . Včasih se delo potegne v noč, nadaljuje pa spet zjutraj, ko možnarji naznanijo nov začetek bratve. In če grozdje še ni vse obrano, jutro zatem kmetje spet hite v vinograd, dokler gorice niso obrane. In ko je dela zmanjkalo, dobi vsak pütar še škaf grozdja k plačilu, pa potico in kvasenic. Nato mošt do Martinovega vre, pravijo ljudje.

(Po „Rodni grudi")

RADIO — TELEVIZIJA

AVSTRIJA 1

PETEK, 15. 10.: 9.00 Poročila — 9.30 Ruščina — 10.00 Šolska oddaja — 10.30 Ukroti me, ljubi me — 11.55 Oče in sin — 12.00 Književniki o svojih problemih — 13.00 Poročila — 17.25 Veliko pospravljanje — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.30 Družinski obzornik — 18.49 Oddaja delavske zbornice — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Derrick — 21.15 Modna revija — 21.20 Jolly Joker — 22.20 Turizem in kmetijstvo — 23.20 Poročila.

SOBOTA, 16. 10.: 9.00 Poročila — 9.05 Angleščina — 9.35 Francoščina — 10.05 Ruščina — 10.35 Mladinski koncert — 11.55 Turizem in kmetijstvo — 13.00 Poročila — 15.30 Cesar in perica — 17.00 Kdo bo rokodelčil z nami? — 17.30 Zgodbe o delfinu — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Tedenski pregled sporeda — 18.25 Dober večer v soboto želi Heinz Conrads — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.50 Šport — 20.15 Stavimo, da . . . — 22.05 Šport — 22.20 Rock-Palast-Festival.

NEDELJA, 17. 10.: 11.00 Koncert — 12.25 Življenje se prične — 14.20 Pirati s Karibskega morja — 16.30 Slike v ogledalu — 16.45 Nils Holgersson — 17.10 Plesni tečaj za otroke — 17.40 Prometna vzgoja — 17.45 Seniorski klub — 18.30 Družinski obzornik — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Šport — 20.15 Oddaja o pokojnem Karlu Böhmu in njegovem delu — 21.50 Plesi iz Indije — 22.30 Šport — 22.45 Poročila.

PONEDELJEK, 18. 10.: 9.00 Poročila — 9.30 Pogled v kuhinjski lonec — 10.00 Šolska oddaja — 10.30 Cesar in perica — 12.00 Balet v Kanadi — 13.00 Poročila — 17.25 Preprečujmo nezgode — 17.30 Risanka — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Pustolovščina v divjini — 18.30 Družinski obzornik — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Šport — 21.10 Šerif v New Yorku — 22.20 Šport — 23.20 Poročila.

TOREK, 19. 10.: 9.00 Poročila — 9.30 Angleščina — 10.00 Šolska oddaja — 10.30 Jesenski maraton — 12.00 Moja najljubša zgodba — 12.10 Šport — 13.00 Poročila — 17.25 Tudi zabava mora biti — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Blazno drzne potegavščine Dicka Turpina — 18.30 Družinski obzornik — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Argumenti — 21.20 Slike v ogledalu — 22.10 Poročila.

SREDA, 20. 10.: 9.00 Poročila — 9.05 Tudi zabava mora biti — 9.35 Francoščina — 10.05 Jaz in okolje — 10.20 Šolska oddaja — 10.35 Očka in jaz — 11.20 Nepal — 11.45 Argumenti — 13.00 Poročila — 17.00 Rojstni dan v lutkovnem cirkusu — 17.30 Ostržek — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Smučarski tečaj — 18.30 Družinski obzornik — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Jessica — 21.55 Šport.

ČETRTEK, 21. 10.: 9.00 Poročila — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 Šolska oddaja — 10.30 Jessica — 12.10 Risanka — 12.15 Seniorski klub — 13.00 Poročila — 17.25 Preprečujmo nezgode — 17.30 Pet prijateljev — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Prosimo k mizi — 18.30 Družinski obzornik — 19.00 Slike iz Avstrije — 20.15 Zelena zvezda — 21.45 Slikar Karl Rössing o svojem življenju — 22.35 Šport — 23.25 Poročila.

AVSTRIJA 2

PETEK, 15. 10.: 17.30 Življenje se prične — 18.00 Galerija — 18.30 Brez nagobčnika — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Ekspedicija v pogorje Tibesti — 21.00 Očarljivo raziskovanje — 21.15 Modna revija — 21.20 Politika v petek — 22.20 Skrivnost črne krinke — 23.30 Poročila.

SOBOTA, 16. 10.: 14.30 Športno popoldne — 15.45 Dunaj in njegova glasba v anekdotah — 16.30 Za prijatelje filma — 17.00 Ljuba družina — 17.45 Živali iščejo dom — 18.00 Zadeva za ljudskega odvetnika — 18.25 Nogomet — 19.00 Zanesenjaki — 22.50 Hitrejši od smrti.

NEDELJA, 17. 10.: 16.00 Športno popoldne — 17.00 Velike reke — 18.30 Mladinski obzornik — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Tedenski pregled — 20.15 Kraj zločina — 21.45 Novo iz filmskega sveta — 22.30 Soap — 23.00 Sto mojstrovin — 23.10 Poročila.

PONEDELJEK, 18. 10.: 18.00 Današnje znanje — 18.30 Bonanza — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Prestolonaslednik — 21.10 Gospodarski magazin — 21.50 Poročila — 22.20 Jesenski maraton — 23.50 Poročila.

TOREK, 19. 10.: 17.45 Šolska oddaja — 18.30 Bonanza — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Rdeče-belo-rdeči kviz — 21.03 Dallas — 21.50 Poročila — 22.20 Klub 2.

SREDA, 20. 10.: 16.45 Iz parlamenta — 18.00 Dežela in ljudje — 18.30 Bonanza — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Cafe Central — 21.00 Niccolo Paganini — 21.50 Poročila — 22.20 Umetnije — 23.55 Poročila.

ČETRTEK, 21. 10.: 16.30 Iz parlamenta — 17.45 Šolska oddaja — 18.00 Ljudska kultura iz Češkoslovaške — 18.30 Bonanza — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Četrt stoletja Avstrijskega tedna — 21.50 Poročila — 22.20 Klub 2.

JUGOSLAVIJA

PETEK, 15. 10.: 8.55 TV v šoli — 17.30 Poročila — 17.35 Prvi cvetovi — 18.05 Srečanje oktetov — 18.30 Obzornik — 18.45 Ekonomska terminologija — 19.05 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.30 Dnevnik — 20.00 Fantje s Hill Streeta — 22.55 Ne prezrite — 21.15 Zgodbe iz delavnice — 22.00 Spremljajmo, sodelujmo — 22.10 življenje in časi sodnika Roya Beana, ameriški film.

SOBOTA, 16. 10.: 8.00 Poročila — 8.05 Mali pingvin — 8.20 Neža Maurer: Jesenski veter — 8.35 Prvi cvetovi — 9.05 Pustolovščina — 9.35 Gusarji kapitana Gancha — 10.00 Pozdravljena, Makedonija — 10.15 Včeraj, za jutri — 10.50 Ljudje in zemlja — 11.50 Poročila — 15.35 V ozvezdju dvojčkov, sovjetski film — 16.55 Košarka — 18.30 Naš kraj: Rakitna — 18.45 Ciciban, dober dan — 19.00 Zlata pitca — 19.10 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.30 Dnevnik — 20.00 Warloock, ameriški film — 21.55 Modni utrinki — 22.00 Zrcalo tedna — 23.20 Poročila.

NEDELJA, 17. 10.: 8.05 Poročila — 8.10 Otroška matineja — 8.55 Človekova glasba — 9.50 SKAG — 11.10 TV kažipot — 11.30 Slovenski pihalni orkestri — 12.00 Kmetijska oddaja — 13.00 Poročila — 14.45 Afriška zgodba, japonsko-ameriški film — 16.30 Poročila — 16.35 Rokomet — 17.55 Športna poročila — 18.10 Sestanek v nebotičniku — 18.55 Risanka — 19.23 TV in radio nocoj — 19.30 Dnevnik — 20.00 Partizanska šola — 21.15 Športni pregled — 21.45 Človek brez meja — 22.15 Poročila.

PONEDELJEK, 18. 10.: 8.35 TV v šoli — 17.00 Poročila — 17.05 Povezave — 17.55 Muzeji Makedonije: Kruševo — 18.25 Obzornik — 18.45 Zdravo, mladi — 19.15 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.30 Dnevnik — 20.00 Zrcalo, drama — 21.00 Ali se med seboj dovolj poznamo, kulturna oddaja — 21.45 V znamenju.

TOREK, 19. 10.: 8.35 TV v šoli — 15.55 Šolska TV — 17.10 Poročila — 17.15 Lolek in Bolek — 17.25 Prazrnični dnevi slovenske folklore — 17.55 Pisani svet — 18.25 Obzornik — 18.40 Čas, ki živi — 19.10 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.30 Dnevnik — 20.00 Aktualno — 20.45 Berlin Alexanderplatz — 21.45 V znamenju.

SREDA, 20. 10.: 8.35 TV v šoli — 17.35 Poročila — 17.40 Ciciban, dober dan — 17.55 Samo Katka — 18.25 Obzornik — 18.40 Za pesmijo v Slavonijo — 19.05 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.30 Dnevnik — 20.00 Otroci iz št. 67, zahodnonemški film — 21.40 Majhne skrivnosti velikih kuharskih mojstrov — 21.45 V znamenju.

ČETRTEK, 21. 10.: 8.35 TV v šoli — 10.35 TV v šoli — 10.55 Kragujevac: Velika šolska ura — 17.00 Poročila — 17.05 Pedenjžep (nastopajo otroške skupine iz Koroške) — 17.20 Zapisi za mlade — 17.55 Češkoslovaška, dober dan, češkoslovaški športni film — 18.25 Obzornik — 18.40 Po sledeh napredka — 19.10 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.30 Dnevnik — 20.00 Borštnikovo srečanje '82, prenos otvoritve in predstava Primorskega dramskega gledališča: M. Kmecl: Levstikova smrt — 22.05 V znamenju.

ORF — KOROŠKI RADIO SLOVENSKE ODDAJE

PETEK, 15. 10.: 14.10 Obzornik — Iz kulturnega življenja.

SOBOTA, 16. 10.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

NEDELJA, 17. 10.: 7.05 Duhovna misel — Naj pesmica naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 18. 10.: 14.10 Obzornik — Zbori pojo.

TOREK, 19. 10.: 9.30 Za našo vas — 14.10 Obzornik — Mali recital M. Gregorača — Rdeče, rumeno, zeleno.

SREDA, 20. 10.: 14.10 Obzornik — Čas za popevko — Naša beseda: Herman Grm bere svoje pesmi in prozo — 21.00 „Frančišek Asiški".

ČETRTEK, 21. 10.: 14.10 Obzornik — Družinski magacin.

RADIO LJUBLJANA

PETEK, 15. 10.: 4.30 Poročila — 4.50 Dnevni koledar — 5.00 Dobro jutro, rojaki na tujem — 5.20 Rekreacija — 5.30 Jutranja kronika — 6.10 Prometne informacije — 6.30 Poročila — 6.50 Dobro jutro, otroci — 7.30 Z radiom na poti — 8.00 Poročila — 8.05 Radijska šola — 8.35 Glasbena pravljica — 12.00 Na današnji dan — 13.00 Iz naših krajev — 13.50 Človek in zdravje — 14.25 Voščila — 18.00 Pojemo in godemo — 19.00 Radijski dnevnik — 20.00 Uganite, pa vam zaigramo — 21.05 Oddaja o morju in pomorščakih.

TOREK, 16. 10.: 4.30 Poročila — 6.10 Prometne informacije — 6.30 Poročila — 6.50 Dobro jutro, otroci — 9.05 Matinejski koncert — 9.45 Zapojmo pesem — 10.40 Svetovna reportaža — 11.05 Zbori na koncertnih odrih — 12.40 Voščila — 14.00 Poročila — 15.00 Dogodki in odmevi — 16.00 Vrtiljak — 17.00 Zunanjepolitični magazin — 19.00 Radijski dnevnik — 20.00 Sobotni zabavni večer — 21.00 Za Slovence po svetu — 23.05 Lirični utrinki — 24.00 Poročila.

NEDELJA, 17. 10.: 5.00 Poročila — 7.00 Jutranja kronika — 8.07 Radijska igra za otroke — 9.05 Še pomnite, tovariši — 10.05 Nedeljska matineja — 11.00 Voščila — 12.00 Na današnji dan — 14.05 Humoreska tedna — 17.00 Poročila — 17.50 Zabavna radijska igra — 19.00 Radijski dnevnik — 19.35 Lahko noč, otroci — 19.45 Glasbene razglednice — 20.00 V nedeljo zvečer — 23.05 Lirični utrinki — 24.00 Poročila.

PONEDELJEK, 18. 10.: 4.30 Poročila — 6.20 Rekreacija — 6.10 Prometne informacije — 8.05 Aktualni problemi marksizma — 8.40 Pesmica za made — 11.05 Ali poznate — 14.25 Voščila — 15.00 Dogodki in odmevi — 19.00 Radijski dnevnik — 19.35 Lahko noč, otroci — 20.00 Kulturni globus — 22.00 Našim rojakom po svetu — 23.10 Za ljubitelje jazza — 24.00 Poročila.

TOREK, 19. 10.: 4.30 Poročila — 5.30 Jutranja kronika — 6.50 Dobro jutro, otroci — 8.05 Radijska šola — 11.35 Naše pesmi in plesi — 13.00 Iz naših krajev — 15.00 Dogodki in odmevi — 18.00 Sotočja — 19.00 Radijski dnevnik — 20.00 Slovenska zemlja v pesmi in besedi — 20.30 S solisti in ansambli — 21.00 Poročila — 21.05 Radijska igra — 22.00 Našim rojakom po svetu — 22.30 Vodomet melodij — 23.05 Lirični utrinki — 23.10 Paleta popevk jugoslovanskih avtorjev — 24.00 Poročila.

SREDA, 20. 10.: 4.30 Poročila — 5.00 Dobro jutro, rojaki na tujem — 6.10 Prometne informacije — 6.50 Dobro jutro, otroci — 10.40 Lokalne radijske postaje se vključujejo — 12.30 Kmetijski nasveti — 14.25 Voščila — 15.00 Dogodki in odmevi — 19.00 Radijski dnevnik — 19.35 Lahko noč, otroci — 20.00 Vokalna glasba Slavka Osterca — 20.25 Minute s Slovenskim godalnim kvartetom — 22.00 Našim rojakom po svetu — 23.10 Jazz pred polnočjo — 24.00 Poročila.

ČETRTEK, 21. 10.: 4.30 Poročila 5.00 Dobro jutro, rojaki na tujem — 5.30 Jutranja kronika — 6.10 Prometne informacije — 8.00 Poročila — 8.05 Radijska šola — 8.35 Mladina poje — 11.35 Naše pesmi in plesi — 12.00 Na današnji dan — 12.40 Od vasi do vasi — 14.00 Poročila — 14.20 Koncert za mlade poslušalce — 14.40 Jezikovni pogovori — 15.00 Dogodki in odmevi — 18.00 Z ansamblom Borisa Kovačiča poje Stanka Kovačič — 20.00 Četrtkov večer — 22.00 Našim rojakom po svetu — 23.05 Lirični utrinki — 24.00 Poročila.

Slovenski VESTNIK

Izdajatelj in založnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem, 9020 Celovec, Gasometergasse 10

Uredništvo: 9020 Celovec, St. Ruprechterstr. 19/IV, tel. 0 42 22 / 54 0 42, teleks 42086 sindok a

Uprava: 9020 Celovec, Gasometergasse 10, tel. 0 42 22 / 32 5 50

Tisk: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje

Sporočamo Vam, da proizvajamo, dobavljamo in servisiramo moderne sisteme regulacije za vse vrste ogrevalnih naprav.

IMP-METALL-sistemi regulacije omogočajo prihranek energije do 35 odstotkov.

Naš strokovnjak Vam je na razpolago za pomoč pri izbiri moderne in cenene regulacijske avtomatike.

IMP metall G. m. b. H.

9184 ŠT. JAKOB V ROŽU

Telefon (0 42 53) 544 - Telex 045752

Dan starih v Žitari vasi

Kot vsako leto je tudi letos dne 27. septembra občina priredila že tradicionalni dan starih, ki je bil letos pri Škofu v Stari vasi. Zbralo se je nad sto starejših občanov, ki so izpolnili 70. leto.

Kulturni program, katerega so domače skupine pripravile našim starejšim občanom, je otvoril kulturni referent občine Žitara vas Adolf Eisner, ki pa na žalost ni spregovoril ene slovenske besede — ker ne zna — pa je vseeno kulturni referent dvojezične občine. Tudi župan ni imel tiste korajže, da bi našim materam in možem spregovoril v domačem slovenskem jeziku.

Posebej je razveselila otroška folklorna skupina SPD „Trta" naše starejše občane, pa tudi slovenska pesem vedno navduši naše matere in očete. Kot je eden navzočih rekel: „Najraje poslušam domačo slovensko pesem, s to sem gor zrastu."

V imenu občine je spregovoril tudi zastopnik EL Žitara vas v domačem slovenskem jeziku, saj je to jezik naših babic in dedejev. Med drugim je dejal:

Današnji slavljenci ste vsi starejši in marsikdo je doživel tudi slabe čase. Tudi danes so po svetu kraji, kjer ljudje trpijo in gladujejo. Mi, ki živimo v lepi domovini Koroški — da nam gre v primerjavi z drugimi oz. v državi Avstriji, lahko rečemo, zelo dobro. Posebno vi, ki ste starejši in imate najrazličnejše izkušnje, boste to lahko potrdili.

Zato bodimo s tem, kar smo si sami ustvarili zadovoljni in naredimo vse, da se ohrani pri nas na Koroškem in seveda tudi drugod po svetu mir. Povejte vsem mlajšim, posebno vnukom in vnukinjam, da je najlepši okras človeka poštenost, pošteno ravnanje do sočloveka in da vsak človek toliko velja, kolikor zna! Treba se je učiti.

Ali ni lepo, da ste skoraj vsi razumeli župana, ki je govoril po nemško, in sedaj, ko govorim jaz po slovensko, pa me tudi skoraj vsi razumete? Kdor se javno postavi za oba jezika, in takih nas je v občini veliko, pomaga in dela, kot pravijo naši deželni politiki za mirno sožitje med obema narodoma na Koroškem.

Naše matere in očetje so po kulturnem programu še dolgo kramljali in havžvali — spomine ubujali, ker drugače skoraj ne pridejo med letom skupaj — in to bi naj tudi bila zamisel praznovanja dneva starih.

Treibach - SAK 1:0

Vsi, ki so se bali, da se bo SAK v vzhodni koroški podligi nedosegljivo oddaljil od ostalih moštev, so se zadnji teden oddahnili, saj je moštvu iz Treibacha uspelo poraziti slovenske nogometaše z 1:0. Moštvo iz Treibacha pa se je s to zmago porinilo na 4. mesto, za KAC-jem, ki v nedeljo ni znal izrabiti priložnosti in je remiziral pri zadnjem iz Grabštanja, in za Wolfsbergom, ki je premagal Velikovec z 2:0.

Treibachu je uspelo prekiniti odlično serijo SAK, ki ga je porazil letos edino le Šmihel ob začetku sezone. Že v drugi minuti je padel odločilni gol, ki je nastal po kombinaciji med bratoma Vidreis. Zato so domačini, ki so slovenske nogometaše v nedeljo 10. oktobra pozdravili s koroško himno, v prvi polovici igrali z nekoliko večjim pritiskom, vendar se je prva polovica končala brez nadaljnjih golov.

Po pavzi so se slovenski nogometaši pokazali od najboljše strani, razvili so moderen nogomet, ki pa le zaradi tega ni bil uspešen, ker je imel domači vratar Seliger ta dan resnično odlične reakcije in je vse strele na gol uspešno ubranil. Igra je imela zelo visok nivo, prav gotovo veliko višjega kot pa teden prej, ko je SAK premagal KAC z 1:0.

Prihodnji teden se bo SAK pomeril z moštvom iz Šentandraža iz Labotske doline, ki je doseglo v zadnjem času prav dobre uspehe in trenutno ni slučajno na petem mestu lestvice.

SAK pod 23 — Treibach pod 23	**2:2**
Podkrnos ml. — SAK ml.	**1:1**
Austria šol. — SAK šol.	**4:0**

PROTEST MOŽBERKA SO ODKLONILI

Kazenski odbor koroške nogometne zveze je v sredo zavrnil protest Možberka proti potrditvi igre Možberk — SAK, ki se je končala 1:2.

SLOVENSKI ATLETSKI KLUB
vabi na
prvenstvene tekme
v nedeljo 17. oktobra 1982
SAK — ŠT. ANDRAŽ
ob 15.00 uri
SAK „pod 23" —
Št. Andraž „pod 23"
ob 13.15 uri
Igrišče: Koschat
Prisrčno vabljeni!

Oktobrski tabor

(Nadaljevanje s 1. strani)

gi strani pa tudi v smeri resničnega medsebojnega razumevanja in sožitja in s tem ustvarjanja pogojev za skupno reševanje vseh tistih problemov, ki nas skupno tarejo.

Pri tem je prišla do izraza tudi tista nezlomljiva življenjska volja, ki je našemu človeku in narodu vlivala moč, da se je uspešno upiral krivicam, nasilju in smrtnim obsodbam. Zavest, da imamo v tej borbi za obstoj prijatelje in zaveznike tudi v vrstah naroda-soseda, nam to voljo le še krepi in je dr. Grilc v tem pogledu Oktobrski tabor označil kot pobornika za miselnost, ki usmerja v bodočnost. In je poudaril, da bomo v tem smislu skupaj potegnili „končno črto", namreč pod strategijo končne črte.

Tako je Oktobrski tabor — kakor že uvodoma povedano — tudi letos dokazal svojo upravičenost, in sicer v prvi vrsti kot prireditev, ki je tako po obliki kot po vsebini usmerjena v bodočnost. Gotovo tudi tokrat ni bilo vse v najboljšem redu, marsikaj bi lahko potekalo še bolj uspešno — toda kljub temu zaslužijo vsi, ki so se trudili za pripravo in izvedbo sporeda (o tem obširno poročamo na drugem mestu — op. ured.), iskreno zahvalo in priznanje. Uspeha pa gotovo ne morejo zmanjšati ali celo prikriti zlasti tisti kritiki in komentatorji, ki prireditve niti obiskali niso in jo skušajo diskvalificirati samo zato, da bi se v svoji janičarski prodanosti priliznili svojim gospodarjem in protektorjem.

Simpozij „Nič enotnosti med brati"

(Kein einig Volk von Brüdern)

Delovna skupina o narodnostnem vprašanju, v kateri so združeni univerzitetni asistenti celovške univerze, pripravlja za 22. in 23. oktober na celovški univerzi simpozij o problemu večina-manjšina ob koroškem primeru. Delovna skupina je letos izdala že zbornik člankov o razmerju med večino in manjšino na koroškem primeru tudi pod naslovom „Kein einig Volk von Brüdern."

Na simpoziju bodo predavali mednarodni znanstveniki, razprave in delo pa se bo razvijalo tudi v delovnih krožkih, katerih naj se bi udeležili tudi pripadniki obeh narodnosti na Koroškem. V petek dopoldne bo najprej predaval Mario Erdheim iz Züricha o kulturi in etičnosti iz etnopsihoanalitičnega stališča, sledilo bo predavanje Klaus Ottomeyerja iz Berlina o družboslovnih aspektih identitete v razmerju večina-manjšina, Gero Fischer iz Dunaja pa bo zaključil prvi krog predavanj s predavanjem o jeziku in identiteti.

Dan navrh bo v predavalnici 4 najprej predaval Christian Ehalt z Dunaja o identiteti in javnih ritualih Guy Heraud iz Francije pa bo govoril o položaju manjšin v Evropi.

V popoldanskih delovnih krožkih pa si bodo prizadevali obdelati individualne, biografske in psihične aspekte identitete, družbene, ekonomske in socialne aspekte razvoja identitete ter vprašanje jezikovnega in kulturnega delovanja in identitete. Kot glavno nalogo simpozija so si organizatorji zastavili priti do konkretnih predlogov k položaju na Koroškem

Od ponedeljka 18. 10. do sobote 23. 10. bo v avli celovške univerze celodnevna RAZSTAVA slik in dokumentov o koroški problematiki

Podobe iz naših krajev

(Nadaljevanje s 5. strani)

letom se močno zanima za naše zahteve po narodnostnih pravicah — ne le v našem časopisu, temveč tudi s svojo prisotnostjo na raznih naših prireditvah. Še pred nedavnim, ko smo se zbrali pri Hojniku v Lepeni, je hotel biti zraven, ko smo tam postavili spomenik žrtvam fašizma, pa mu zdravje tega ni dopuščalo, a je v mislih bil z nami.

Tudi takrat, ko je bil naš narod v najtežji stiski, se je zavedal kam spada — kaj je storiti dolžan — je podpiral osvobodilni boj. Vse svoje življenje je ostal značajen, zvest svojemu narodu ter trezen in neuklonljiv, čeravno to ni bilo vedno lahko. Še nekaj odlikuje našega jubilanta: skromnost, pripravljenost vsakomur pomagati in tista lepa slovenska navada — gostoljubnost. Vedno je rad postregel prišlecem na njegov dom s kruhom in mošton. O tem smo se lahko ponovno prepričali lansko leto, ko smo šli tudi preko njegove domačije po poteh Domnove čete.

Dobnikov oče je tudi svojim potomcem znal vzgajati zvestobo do svojega naroda in smo prepričani, da bo naslednik hodil isto pot kot jo je prehodil on ter da bo ostala Dobnikova domačija zvesta samemu sebi in izročilu prednikov.

Dobnikovemu očetu, ki svojo pot gre neomajno kot čvrsto drevo, katerega ne more uničiti še tako huda burja, ker se po viharju zapet ponovno postavi pokonci in pravi: niste me izruvali! Takšnemu, tihemu, a velikemu človeku naše skupnosti iz srca izrekamo zahvalo za njegovo neomajno zvestobo in mu želimo, da bi še dolga leta užival lepoto kraja v katerem živi ter ostal še naprej zdrav in čil.

Številnim čestitkam, ki jih je Dobnikov oče prejel za svoj jubilej, so se pridružili tudi zastopniki krajevnega odbora ZSO in Posojilnice in mu izrazili najboljše želje in čestitke. -ikej

PRODAM enodružinsko hišo s poslovnim lokalom v bližini Klopinjskega jezera s 1600 m² zemljišča. Podrobnejše informacije v upravi lista.

Menjava denarja

Stanje v četrtek 14. oktobra 1982

Za 100 **din** dobite	25.00 šil.
Za 100 **din** plačate	29.00 šil.
Za 100 **lir** dobite	1.20 šil.
Za 100 **lir** plačate	1.29 šil.
Za 100 **mark** dobite	693.50 šil.
Za 100 **mark** plačate	709.80 šil.

Vzori, po katerih se zgleduje KPA, ne morejo pritegniti širših množic

Vse kaže, da avstrijski komunisti tudi pri prihodnjih državnozborskih volitvah ne bodo dosegli zaželenega cilja: zastopstva v parlamentu. To se je že pokazalo pri zadnji „mali volilni nedelji", ko je KPA v bistvu obdržala svoje pozicije (malenkostne pridobitve na Gradiščanskem so izenačile malenkostne izgube v Salzburgu), vendar ji ni uspel noben prodor med avstrijske volilce; in tudi ni pričakovati, da bi ji ta uspel še do prihodnje pomladi.

Kje so vzroki tej vsaj številčni nepomembnosti avstrijskih komunistov v parlamentarni demokraciji? Vprašanje je toliko bolj zanimivo, če se spomnimo, da je bila KPA še do petdesetih let kot tretja demokratična in antifašistična stranka zastopana v parlamentu ter je imela z uglednim Ernstom Fischerjem celo enega izmed najbolj priznanih prosvetnih ministrov v drugi republiki. Odgovor na to vprašanje ni tako enostaven, kot ga je slišati od večine meščanskih politikov in zgodovinarjev, ki preprosto trdijo, da je bila KPA vzpostavljena le po mili volji sovjetske osvobodilne sile in ko je ta odšla, so svojo politično težo zgubili tudi komunisti. Dejstvo namreč je, da je KPA izmed vseh avstrijskih demokratičnih in antifašističnih strank, torej poleg socialnih demokratov in krščanskih socialcev, bila tista, ki je dala največ borcev proti nacistični akupaciji in največ žrtev za osvoboditev Avstrije. Prav tako pa je bila KPA tudi prva avstrijska stranka, ki se je jasno izjavila za avstrijsko samobitnost ter definirala avstrijsko narodnost in jo diferencirala od nemške, in to že v času, ko sta Renner in Seipel kot predstavnika socialdemokratskega oziroma krščanskosocialnega tabora še sanjarila o „velenemški narodnosti" in celo pozdravljala priključitev Avstrije k Hitlerjevi Nemčiji.

Vse to so zgodovinski prispevki avstrijskih komunistov k identiteti avstrijskega ljudstva, ki jih ne gre pozabiti, saj so bili velikanskega pomena za avstrijsko zgodovino. Kljub temu pa KPA zdaj že dvajset let in še dalje tava v krizi, iz katere očitno ne najde izhoda. Vzrokov za to krizo tukaj ni mogoče globlje preiskovati, na kratko pa se dajo skrčiti na dva faktorja:

Prvi faktor je strupeni antikomunizem, ki smo mu priča od podpisa državne pogodbe naprej in za katerega so odgovorne vse v parlamentu zastopane stranke — v tem primeru so avstrijski komunisti žrtev istega cinizma in iste hinavščine kot koroški Slovenci: v času pogajanj za državno pogodbo s(m)o bili avstrijski buržoaziji še potrebni, potem pa s(m)o dobili brco v rit. Pri povojni obnovi „nevarnih" komunistov seveda niso mogli potrebovati. Krščanski socialci so bili od vsega začetka najljubši in najzanesljivejši otrok ameriškega kapitalizma; pa tudi socialdemokrati so se raje navezali na zahodne ideje tržnega gospodarstva, ko jim je bilo obljubljenih nekaj važnih pozicij v podržavljenih obratih, ter so se pridružili zahodnemu tolmačenju statusa avstrijske nevtralnosti. Svoj antikomunizem so obešali zlasti na še danes znano bajko o poskusu „komunističnega udara" leta 1950, ko so avstrijski delavci v množičnih demonstracijah protestirali proti poslabšanju svojih življenjskih razmer in so potem podlegli nasilju pretepaških skupin Olaha, ki je bil tedaj socialdemokratski vodja sindikata gradbenih in lesnih delavcev. Upravičeno ogorčenje avstrijskega delavstva so meščanski tisk in takratni politični predstavniki označili za „poskus komunističnega državnega udara". Kreisky goji to zgodovinsko laž še danes in tudi tukaj je torej videti paralelo k manjšinski politiki, kjer se prav tako ponavljajo zgodovinske neresnice.

Antikomunizem, ki ga gojijo politika, šola in tisk, je torej ena izmed velikih objektivnih ovir za uspešnejše uveljavljanje KPA. Drugi vzrok svoje neuspešnosti pa si ima stranka nedvomno pripisati sama. Verjetno ni druge zahodnoevropske komunistične partije, ki bi bila tako odvisna od centrale v Moskvi in ki bi tako slepo ter nekritično zagovarjala vsakršni korak Sovjetske zveze v svetovni politiki, pa naj se izkaže še tako nasproten z javnim mnenjem, demokracijo in mirom. To se vleče kot rdeča nit od zasedbe Češkoslovaške do zasedbe Afganistana ter od ocene poljskega delavskega gibanja in njegovega sindikata „Solidarnost" tja do izkoriščanja atomske energije in prikrivanja njene nevarnosti za človeštvo. Slepo zagovarjanje vsega, kar predpisuje moskovska centrala; absolutno negiranje očividnih slabosti takoimenovanega vzhodnega sistema, ki jih pozna vsak trezno misleči turist, ki obišče te države; širjenje laži in polresnic, ki prihajajo od tam vse tja do dokaj nevarnih stališč do jugoslovanskega socializma — vse to seveda samo krepi antikomunizem med avstrijskim prebivalstvom, ki pač živi ob meji z Madžarsko in Češkoslovaško in torej neposredno spremlja tamkajšnji razvoj. O raju, ki bi ga KPA želela tam zagledati, pač ne vidi dosti in tako dejansko nima razloga, da bi hrepenelo po „vzhodnih razmerah".

V glavnih vprašanjih KPA torej ni zmožna ali ni voljna, da bi dala bolj odgovarjajoče odgovore na vprašanja, ki tarejo Avstrijce. Po drugi strani pa v konkretnih vprašanjih nedvomno zastopa demokratična stališča ter se zavzema za pravičnejše razmere — ne nazadnje tudi v narodnostnem vprašanju, v katerem je KPA edina med avstrijskimi političnimi strankami, ki se odločno zavzema za izpolnitev člena 7 državne pogodbe; in prav tako je tudi edina dosledna zagovornica antifašizma v Avstriji.

Vsega tega ji demokrati tudi ne odrekajo, vendar pa so obenem le tudi skeptični glede takšne demokracije, kakršno prakticirajo v tistih državah, ki jih ima KPA za svoj zgled. In dokler bo zgled ostal tak, kakršen je, verjetno KPA tudi ne bo dosegla večjih uspehov pri raznih volitvah.

fra-ter